

ГАРЧИГ

НЭГ.	МЭНДЧИЛГЭЭ	4
ХОЁР.	ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ	6
ГУРАВ.	САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ТАНИЛЦУУЛГА	8
ДӨРӨВ.	САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ БҮТЭЦ, БҮРЭЛДЭХҮҮН	9
ТАВ.	ХУРААНГУЙ	10
ЗУРГАА.	ОНЦЛОХ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД	11
ДОЛОО.	ОЛОН УЛСЫН САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ	12
НАЙМ.	САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ	13
ЕС.	БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	14
АРАВ.	БҮРТГЭЛ, ЗӨВШӨӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	28
АРВАН НЭГ.	ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	31
АРВАН ХОЁР.	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧИД, ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧДИЙН ЭРХ АШГИЙГ ХАМГААЛАХ	35
АРВАН ГУРАВ.	МӨНГӨ УГААХ, ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА	36
АРВАН ДӨРӨВ.	ГАДААД ХАРИЛЦАА, ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА	38
АРВАН ТАВ.	СУДАЛГАА, ШИНЖИЛГЭЭ	40
АРВАН ЗУРГАА.	КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛ, КОМПЛАЙНС	41
АРВАН ДОЛОО.	МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИ	42
АРВАН НАЙМ.	ТӨСӨВ, САНХҮҮ	43
АРВАН ЕС.	ОЛОЛТ, АМЖИЛТ	44

ЗУРАГ, ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1.	СЗХ–ны бүтэц, зохион байгуулалт
Зураг 2.	СЗХ–ны албан хаагчдын мэдээлэл
Зураг 3.	Санхүүгийн болон санхүүгийн бус бизнесийн салбарын онцлох үзүүлэлтүүд
Зураг 4.	Санхүүгийн салбарын статистик үзүүлэлтүүд
Зураг 5.	Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбарын тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл
Зураг 6.	Газар дээрх хяналт, шалгалтын мэдээлэл
Зураг 7.	Зайны хяналт, шалгалтын мэдээлэл /давхардсан тоогоор/
Зураг 8.	Шүүхээр хэлэлцэгдэж буй хэргийн тоо
Зураг 9.	Улсын байцаагчийн албан шаардлагын мэдээлэл
Зураг 10.	Өргөдөл, гомдол, тэдгээрийн шийдвэрлэлтийн мэдээлэл
Зураг 11.	МУТСТ чиглэлээр гүйцэтгэсэн газар дээрх хяналт, шалгалт
Зураг 12.	Нийт зардал /хувиар/
Хүснэгт 1.	Дээд газрын тогтоол, шийдвэрийн биелэлт
Хүснэгт 2.	2021 онд бүртгэгдсэн захиргааны хэм, хэмжээний актууд
Хүснэгт 3.	Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын бүртгэл, зөвшөөрлийн мэдээлэл
Хүснэгт 4.	Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлалын салбарын тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, бүртгэлийн тоо
Хүснэгт 5.	Үнэт металл, үнэт чулуу, тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн салбарын тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, бүртгэлийн тоо

ТОВЧИЛСОН ҮГСИЙН ЖАГСААЛТ

АХБ	Азийн хөгжлийн банк
ББСБ	Банк бус санхүүгийн байгууллага
БНУ	Бүгд найрамдах улс
ДНБ	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн
ЗЖДХ	Зээлийн жигнэсэн дундаж хүү
МИК	Монголын ипотекийн корпораци
МУТА	Мөнгө угаахтай тэмцэх алба
МУТСТ	Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх
МҮЭ	Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд
МХЗХҮХ	Монголын хадгаламж, зээлийн хоршоодын үндэсний холбоо
ОУВС	Олон улсын валютын сан
ОУДЗХ	Олон улсын даатгалын зохицуулагчдын холбоо
ОУСК	Олон улсын санхүүгийн корпораци
СББМҮҮ	Санхүүгийн бус бизнес, мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэгчид
СЗХ	Санхүүгийн зохицуулах хороо
ТӨХХК	Төрийн өмчит хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
УБАШ	Улсын байцаагчийн албан шаардлага
УИХ	Улсын Их Хурал
ҮМҮЧЭТХЭАЭ	Үнэт металл, үнэт чулууны эдлэл, тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгч
ҮХХЗБ	Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлалын байгууллага
ҮХХЗҮЭЗ	Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлал, үнэт эдлэлийн зохицуулалт
ҮХЭХЗ	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал
ҮЦЗЗ	Үнэт цаасны зах зээл
ҮЦТХТ	Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв
ҮХХЗҮЭЗ	Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлал, үнэт эдлэлийн зуучлал
ХАА	Хөдөө аж ахуй
ХЗХ	Хадгаламж, зээлийн хоршоо
ХЗДХЯ	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
ХК	Хувьцаат компани
ХНХ	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгө
ХНХБ	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн бүтэц
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ХЭБ	Хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц
ФАТФ	Олон улсын санхүүгийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх байгууллага

ДАРГЫН МЭНДЧИЛГЭЭ

Та бүхний энэ өдрийн амгаланг айлтган Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны үйл ажиллагааны тайлангаа өргөн барьж байна.

Цаг үеийн нөхцөл байдалд нийцүүлэн СЗХ-ны үйл ажиллагааг цахимжуулах, харьцангуй удаашралтай хэрэгжиж байсан бүртгэл, зөвшөөрлийн программуудаа бүгдийг нь шинэчиллээ.

Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд “Ковид-19” цар тахлын нөлөөгөөр нийгэм, эдийн засаг, иргэдийн амьдралын хэв маягт олон өөрчлөлтүүд гарсан төдийгүй санхүүгийн салбар ч томоохон сорилтуудтай тулгарсан.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны хувьд өнгөрсөн хугацаанд зохицуулалтын салбаруудад гарч болзошгүй эрсдэлүүд болон системийн эрсдэлийг дахин үнэлэх, санхүүгийн зах зээлийн дунд, урт хугацааны бодлогоо шинэчлэх, сорилтыг боломж, давуу тал болгох, зохицуулалтын оновчтой шийдлүүдийг гаргахад онцгойлон анхаарч ажилласны үр дүнд энэ онд багагүй амжилтад хүрлээ.

Тухайлбал, үнэт цаасны давхар бүртгэлийн журмыг баталснаар анх удаа олон улсын бирж хооронд хувьцаа чөлөөтэй хөрвөдөг боллоо. Үнэт цаасны бүртгэлийн журмаа хувьцааны болон өрийн хэрэгслийн бүртгэл гэж хоёр ангилснаар андеррайтерын үйл ажиллагааг олон улсын жишигт нийцүүлэх замаар үнэт цаасны арилжааг идэвхжүүлэх томоохон зохицуулалт хийгдлээ. Түүнчлэн биржийн бус зах зээлийг зохицуулах холбогдох журмыг баталсан нь хөрөнгийн биржээс гадна биржийн бус зах зээлд бүтээгдэхүүн гарах боломж бүрдэж, 2021 онд 26 компанийн 284.7 тэрбум төгрөгийн арилжаа биржийн бус зах зээлд хийгдлээ.

Биржээр олон нийтэд арилжаалагддаг хамтын сан, анхны төгрөг-валют хосолсон компанийн бонд, нээлттэй арилжаалагддаг буюу хөтөлбөрийн бус хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, санхүүгийн технологид суурилсан анхны дижитал бонд, банкны IPO зэрэг шинэ төрлийн бүтээгдэхүүнүүд ч зах зээлд бий болсон.

Даатгалын эрсдэлийг тархаан байршуулах, хөрөнгийн зах зээлийг дэмжих зорилгоор нэмэлт өөрчлөлт оруулж, даатгалын банкны харилцах, хадгаламжид компанийн

ДАРГЫН МЭНДЧИЛГЭЭ

нийт хөрөнгө, нөөц сангаас байршуулах дээд хувийг 10 хувиар бууруулан, компанийн өрийн хэрэгсэл болон Монголын хөрөнгийн биржийн нэгдүгээр ангиллын хувьцаа хэлбэрээр байршуулах хөрөнгийн дээд хэмжээг 10 хувиар нэмэгдүүлсэн. Үүний үр дүнд даатгалын компаниуд "Компанийн өрийн хэрэгсэл" болон хувьцаа хэлбэрээр хөрөнгө оруулалтад 190 орчим тэрбум төгрөг хүртэлх хөрөнгийг байршуулах боломж бий болсон.

Эдгээр бодлого зохицуулалтын үр дүнд манай зохицуулалтын байгууллагын зах зээлийн үнэлгээ болон нийт хөрөнгийн ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ 24 хувьд хүрч өмнөх оноос 8.7 пунктээр өссөн.

Хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ 95.8 хувиар өсөж хөрөнгийн зах зээл үүсэж хөгжсөн 30 жилийн түүхэндээ хамгийн дээд түвшинд буюу 6.0 их наяд төгрөгт хүрч, үнэт цаасны арилжаа 21.6 дахин өслөө.

Сэндбоксын зохицуулалтын орчныг бүрдүүлж, санхүүгийн зах зээлд технологид суурилсан шинэ бүтээгдэхүүн зах зээлд гарахаас өмнө турших, эрсдэлийг тооцох боломжийг бүрдүүлсэн. Тайлант онд УИХ-аар Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн тухай хуулийг батлуулж, улмаар хуулийн хэрэгжилтийг хангахаар ажиллаж байна.

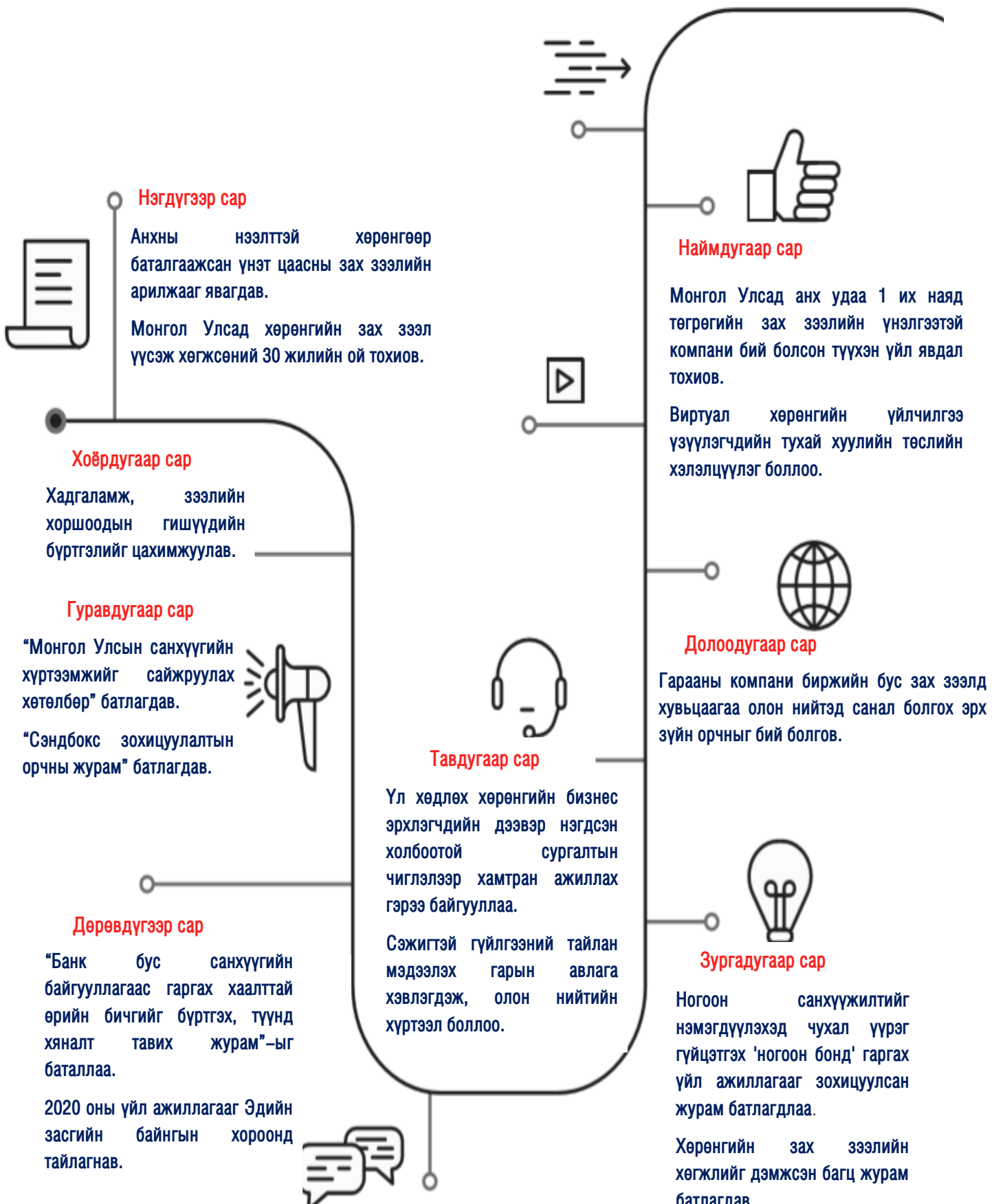
2022 оны хувьд системийн нөлөө бүхий банкууд болон төрийн өмчийн компаниудын хувьцааг олон нийтэд санал болгох, мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдыг бий болгоход бодлогын дэмжлэг үзүүлэх, хууль эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох, санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар зах зээлийн өсөлтөө хадгалах, тогтвортой ногоон санхүүжилтийг дэмжихэд анхаарч ажиллах болно.

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ
ХОРООНЫ ДАРГА

Д.БАЯРСАЙХАН

ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

Есдүгээр сар

Биржийн бус зах зээлийн арилжааг эхлүүлэв.

Хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ түүхэн дээд түвшинд хүрэв.

Хадгаламж, зээлийн хоршоодын анхдугаар цахим форум болов.

Монгол Улс “Хөгжиж буй зах зээлийн ажиглалтын жагсаалт”-д орлоо.

Аравдугаар сар

Даатгалын компанийн эрх бүхий албан тушаалтан даатгалын бүтээгдэхүүнээ хянаж, баталдаг болов.

Сэндбоксын зөвлөлийн анхны хуралдаан болов.

Санхүүгийн зохицуулах хороо “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнд нэгдэж, нэрэмжит төгөлтэй боллоо.

Арван нэгдүгээр сар

“Хөрөнгө оруулагчидтай харилцах хөтөлбөр” зарлагдав.

Олон нийтийн өргөдөл, гомдлыг цахимаар болон утсаар шийдвэрлэдэг болов.

Сэндбоксын орчинд турших анхны бүтээгдэхүүнийг бүртгэж, дижитал өрийн хэрэгсэл зах зээлд гарав.

Монголын анхны дижитал бондын цанг цохилоо.

Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын тогтвортой санхүүжилтийн холбоо харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгууллаа.

Арван хоёрдугаар сар

Богд банк олон нийтэд хувьцаагаа санал болгов.

Экспортлогч компаниудад зориулсан “Экспортын зээлийн даатгал”-ын бүтээгдэхүүнийг бүртгэлээ.

“Санхүүгийн зохицуулах хорооны хяналт шалгалтын бодлогын баримт бичиг” батлагдлаа.

Судалгааны товхимол №2-ыг олон нийтийн хүртээл болгов.

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ТАНИЛЦУУЛГА

2005 онд УИХ-аас Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийг баталснаар Санхүүгийн зохицуулах хорооны үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн үндэс бүрдсэн.

СЗХ нь санхүүгийн зах зээлийн тогтвортой байдлыг хангах, санхүүгийн үйлчилгээг зохицуулах, холбогдох хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавих, хөрөнгө

оруулагч, үйлчлүүлэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах чиг үүрэгтэй билээ.

2021 онд СЗХ нь нийт 163 албан хаагчтайгаар 6 салбарын 3,440 зохицуулалттай этгээд, 2,403 даатгалын төлөөлөгчдийн үйл ажиллагаанд зохицуулалт, хяналт хийж ажиллалаа.

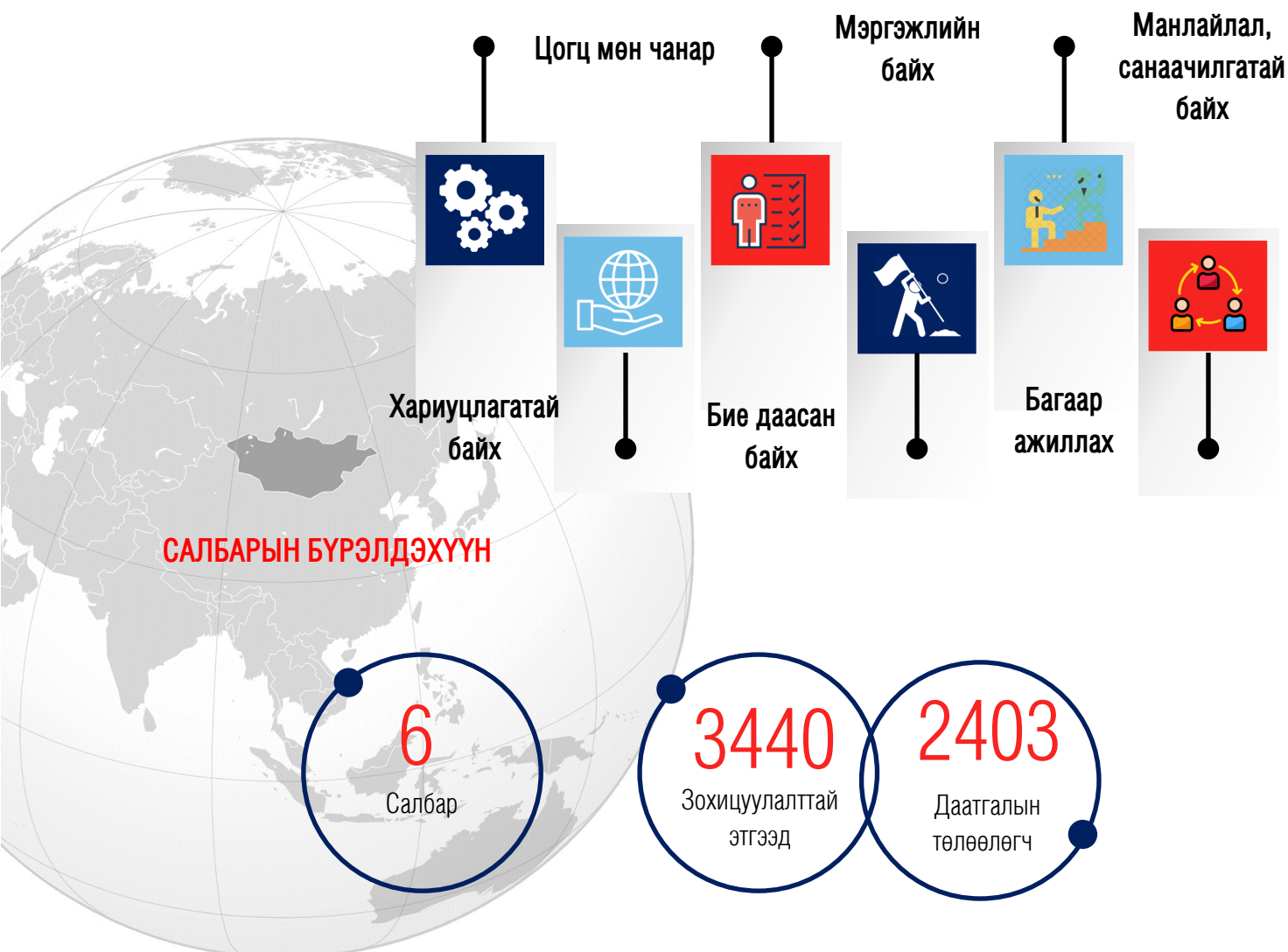
АЛСЫН ХАРАА

Чөлөөт, шударга өрсөлдөөнт, хэрэглэгчдийн эрх хамгаалагдсан, хүртээмжтэй, олон тулгуурт, тогтвортой санхүүгийн зах зээлийг цогцлоож, эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг тэтгэнэ.

ЭРХЭМ ЗОРИЛГО

Санхүүгийн зохистой бодлого, үр ашигтай хяналт шалгалт, оновчтой зохицуулалтыг хэрэгжүүлж, олон тулгуурт, хэрэглэгчдийн эрхийг хамгаалсан, итгэлийг нэмэгдүүлсэн тогтвортой санхүүгийн зах зээлийг хөгжүүлнэ.

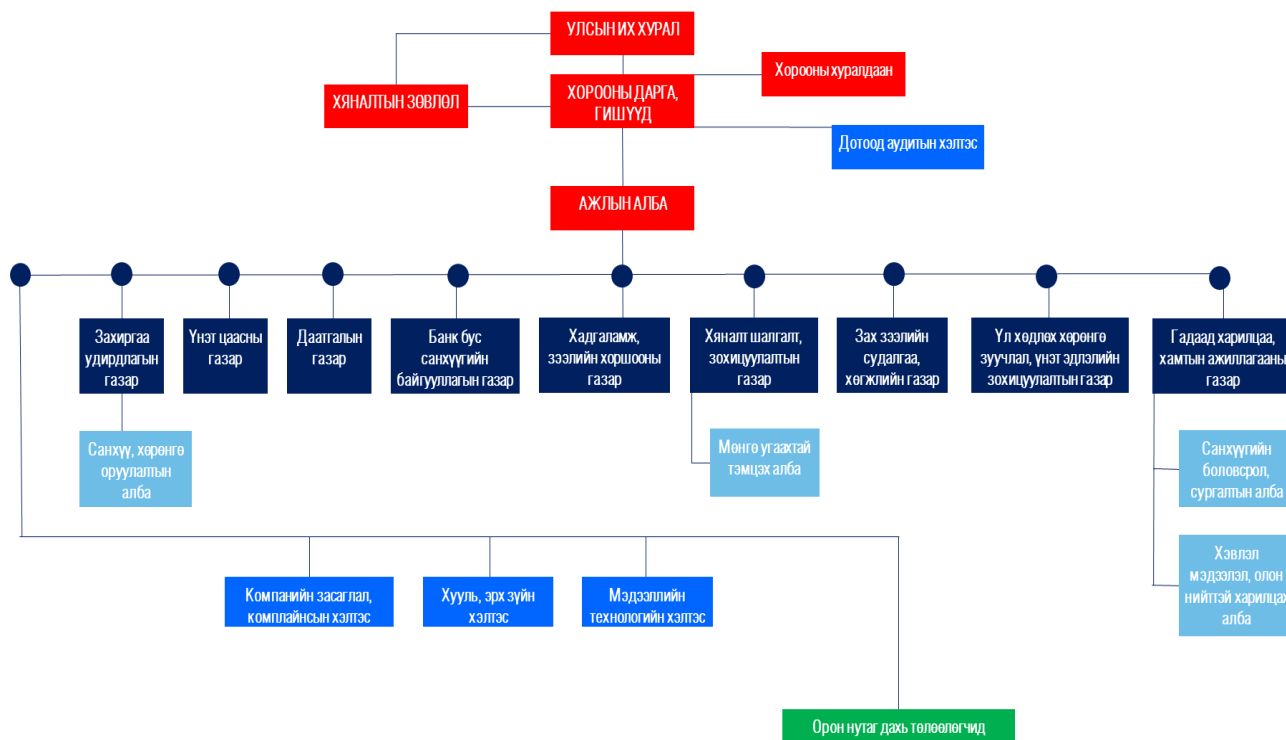
ҮНЭТ ЗҮЙЛС

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ БҮТЭЦ, БҮРЭЛДЭХҮҮН

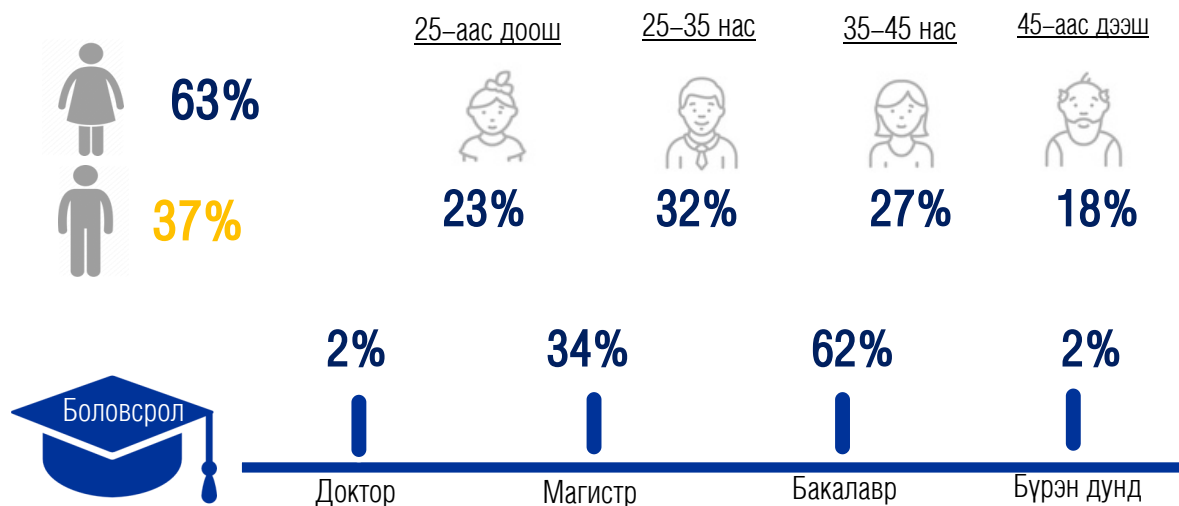
СЗХ нь 2021 онд 9 газар, 4 хэлтэс, 4 алба, 163 албан хаагчдын бүрэлдэхүүнтэйгээр үйл ажиллагаагаа явуулаад байна.

Зураг 1. СЗХ-ны бүтэц, зохион байгуулалт

2021 онд хөдөө, орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй зохицуулалтын байгууллагуудын нэгдсэн бүртгэл хөтөлж, шаардлагатай мэдээллүүдийг тогтоосон хугацаанд СЗХ-нд ирүүлэх, хууль, тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, СЗХ-оос өгсөн чиглэлийн дагуу зохицуулалтын байгууллагуудад хяналт шалгалт хийх үүрэг бүхий орон нутгийн 62 төлөөлөгчид 21 аймагт ажилласан.

Зураг 2. СЗХ-ны албан хаагчдын мэдээлэл

ХУРААНГУЙ

2021 онд Ковид-19 цар тахлын халдвар өндөр хэвээр байсны улмаас нийлүүлэлтийн гинжин хэлхээний хил дээрх саатал, энергийн үнийн өсөлтөөс үүсэлтэй инфляц өссөн гэж Олон улсын валютын сангаас дүгнэлээ. Үүний улмаас дэлхийн хэмжээнд эдийн засгийн өсөлт 5.9 хувьд хүрэв. Монгол Улсын ДНБ 2021 онд 43.0 их наяд төгрөгт хүрч, 1.4 хувиар өслөө. Тэргүүлэх салбарууд болох санхүү болон даатгалын үйл ажиллагаа 23.1 хувь, бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа 21.1 хувь, уул уурхай, олборлолт 19.8 хувь, хөдөө, аж ахуй 16.9 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байв. Бусад салбарууд болох усан хангамж 19.9 хувь, мэдээлэл, холбоо 15.5 хувь, эрүүл мэнд ба нийгмийн үйл ажиллагаа 15.0 хувь, боловсруулах үйлдвэр 12.5 хувь, үл хөдлөх хөрөнгө 10 хувь, төрийн удирдлага ба батлан хамгаалах үйл ажиллагаа 7.8 хувь, боловсрол 5.6 хувийн өсөлтийг үзүүлсэн бол тээвэр болон агуулахын үйл ажиллагаа 5.3 хувь, барилгын салбар 13.4 хувиар агшсан үзүүлэлттэй байна.

Үнэт цаасны зах зээлд 2021 онд 579 байгууллага зохицуулалттайгаар үйл ажиллагаа эрхэлж, данс эзэмшигчдийн тоо 2.5 саяд хүрлээ. Нийт үнэт цаасны арилжаа өнгөрсөн оноос 21.6 дахин өсөж, 1.4 их наяд төгрөгт хүрэв. Харин зах зээлийн үнэлгээ 6.0 их наяд төгрөгт хүрч 97.5 хувиар өссөн бол ТОП-20 индекс 25,125.8 нэгжээр өсөж 44,411.6-д хүрсэн байна.

ХАА-н гаралтай бараа, таваарын зах зээлийн хувьд тайлант онд 5 төрлийн 794.6 тэрбум төгрөгийн бараа бүтээгдэхүүн арилжаалагдсан нь өмнөх оноос 62.6 хувиар өсжээ.

Даатгалын салбарт нийт 322 даатгалын компани, зуучлагч, хохирол үнэлэгч, аудитын компани, актуарч, 2403 даатгалын төлөөлөгч бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ хүргэн ажиллажээ. Даатгалын салбарын нийт хөрөнгө 425.4 тэрбум төгрөгт хүрснээс 45.5 хувь буюу 193.7 тэрбум төгрөгийг нөөц сан эзэлж байна. Ердийн болон урт хугацааны даатгалын салбар тайлант онд 132.8 их наяд төгрөгийн даатгалын үнэлгээтэй 3,573,869 зүйлийг даатгаснаар нийт хураамж өмнөх оноос 20.8 хувиар өсөж 243.3 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүллээ. Үүнээс давхар даатгалын хураамжид 84.4 тэрбум төгрөг төлсөн нь өмнөх оноос 26.4 хувиар өссөн байна. Даатгалын хохирлын нөхөн төлбөрийн зардал өмнөх оноос 16.9 хувиар өсөж 70.0 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлбөрт олгосон нь нийт хураамжийн 28.3 хувийг эзэлж байна.

Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбарт тайлант онд 534 ББСБ үйл ажиллагаа явуулж, салбарын харилцагчдын тоо өмнөх оноос 69.5 хувиар өсөж

4.8 саяд хүрсний 4.4 сая буюу 92.1 хувь нь финтекийн харилцагчид байна. Зээлдэгчдийн тоо 2.1 дахин нэмэгдэж 1.7 саяд хүрснээс финтекийн зээлдэгчид 1.3 сая буюу 80.2 хувийг эзэлж байна. Нийт хөрөнгө 2.7 их наяд төгрөгт хүрч өмнөх оноос 35.0 хувиар өсөв. Үүний 2.0 их наяд төгрөгийг зээлийн өрийн үлдэгдэл эзэлж байгаа бөгөөд нийт зээлийн үлдэгдлийн 87.5 хувийг иргэдийн зээл, 12.5 хувийг хуулийн этгээдийн зээл бүрдүүлж байна.

Хадгаламж, зээлийн хоршоодын тоо өмнөх оноос 16 хувиар буурч 209 болж, гишүүдийн тоо 3.8 хувиар өсөж 75,400-д хүрлээ. Тайлант онд ХЗХ-дын нийт хөрөнгө өмнөх оноос 13.8 хувиар өсөж 291.2 тэрбум төгрөгт хүрчээ.

Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын 248 компани тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр тайлант онд үйл ажиллагаа эрхэлсэн ба нийт 6,274 хэлцлээр 1,302.5 мянган м.кв талбай бүхий үл хөдлөх эд хөрөнгийг 852.6 тэрбум төгрөгөөр худалдах, худалдан авах үйл ажиллагааг зуучилсан. Харин 2,114 хэлцлээр 186.4 мянган м.кв талбай бүхий үл хөдлөх эд хөрөнгийг 23.6 тэрбум төгрөгөөр хөлслүүлж, түрээслүүлэх үйл ажиллагааг тус тус зуучилсан байна.

Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжааны 40 хуулийн этгээд, 436 иргэн тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр үйл ажиллагаа явуулж, 694.2 тэрбум төгрөгийн үнэт металлыг худалдаж, 583.6 тэрбум төгрөгийн үнэт металлыг худалдан авчээ.

 Засгийн газрын IV байр, Бага тойруу-3, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, Монгол Улс 15160

 976-51-264444

 press@frc.mn

 www.frc.mn

 Санхүүгийн зохицуулах хороо

 @FRC_of_Mongolia

ОНЦЛОХ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Зураг 3. Санхүүгийн болон санхүүгийн бус бизнесийн салбарын онцлох үзүүлэлтүүд

ОЛОН УЛСЫН САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

ОУВС-ын тооцоолсноор 2021 онд дэлхийн эдийн засаг 5.9 хувь, өндөр хөгжилтэй орнуудын эдийн засаг 5.2 хувь, хөгжиж буй орнуудын эдийн засаг 6.4 хувийн тус тус өсөлттэй байв.

Ковид-19-ийн цар тахлын улмаас гадаад худалдаа саатах, зарим улсуудын эдийн засгийн зэрэглэл буурсан зэрэг шалтгаанаар ОУВС-ын тооцоолсноос 0.1 функтээр бага үзүүлэлттэй гарсан.

Дэлхийн төв банкнууд ам.доллароос илүүтэйгээр алтны нөөц сангийн хэмжээг нэмэгдүүлсэн. Тус хэмжээг 36 мянган тоннд хүргэсэн нь 1990 оноос хойших хамгийн дээд үзүүлэлт болсон.

Үүнтэй холбоотойгоор улс орнууд санхүүгийн тогтолцоогоо хамгаалж дампуурлаас сэргийлэхээр алтыг их хэмжээгээр худалдан авч байна.

Дэлхийн худалдааны хэмжээ хамгийн дээд үзүүлэлт буюу 28.5 их наяд ам.долларт хүрч, өмнөх оноос 25 хувиар өслөө.

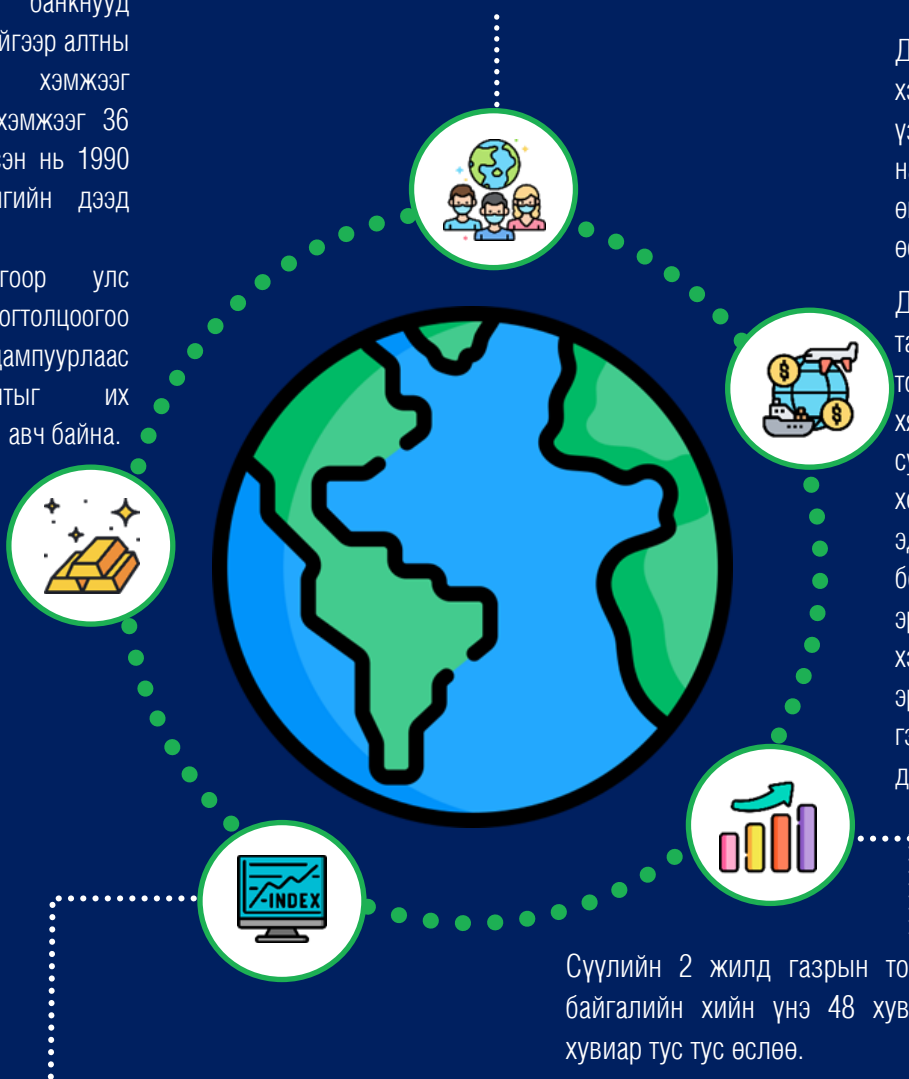
Дээрх өсөлт нь Цар тахлын улмаас тогтоосон хязгаарлалтуудыг сулруулсантай холбоотойгоор түүхий эдийн үнэ нэмэгдсэн болон эдийн засгийг эрчимжүүлэх багц арга хэмжээ авсны ачаар эрэлт хүчтэй сэргэсэн гэж шинжээчид дүгнэсэн.

Сүүлийн 2 жилд газрын тосны үнэ 50 хувь, байгалийн хийн үнэ 48 хувь, зэсийн үнэ 25 хувиар тус тус өслөө.

Хүнсний бүтээгдэхүүний үнэ өнгөрсөн оноос 28.1 хувиар өсөж, үнийн дундаж индекс 133.7 нэгж болсон нь 2020 оноос 23.1 хувиар өссөн байна.

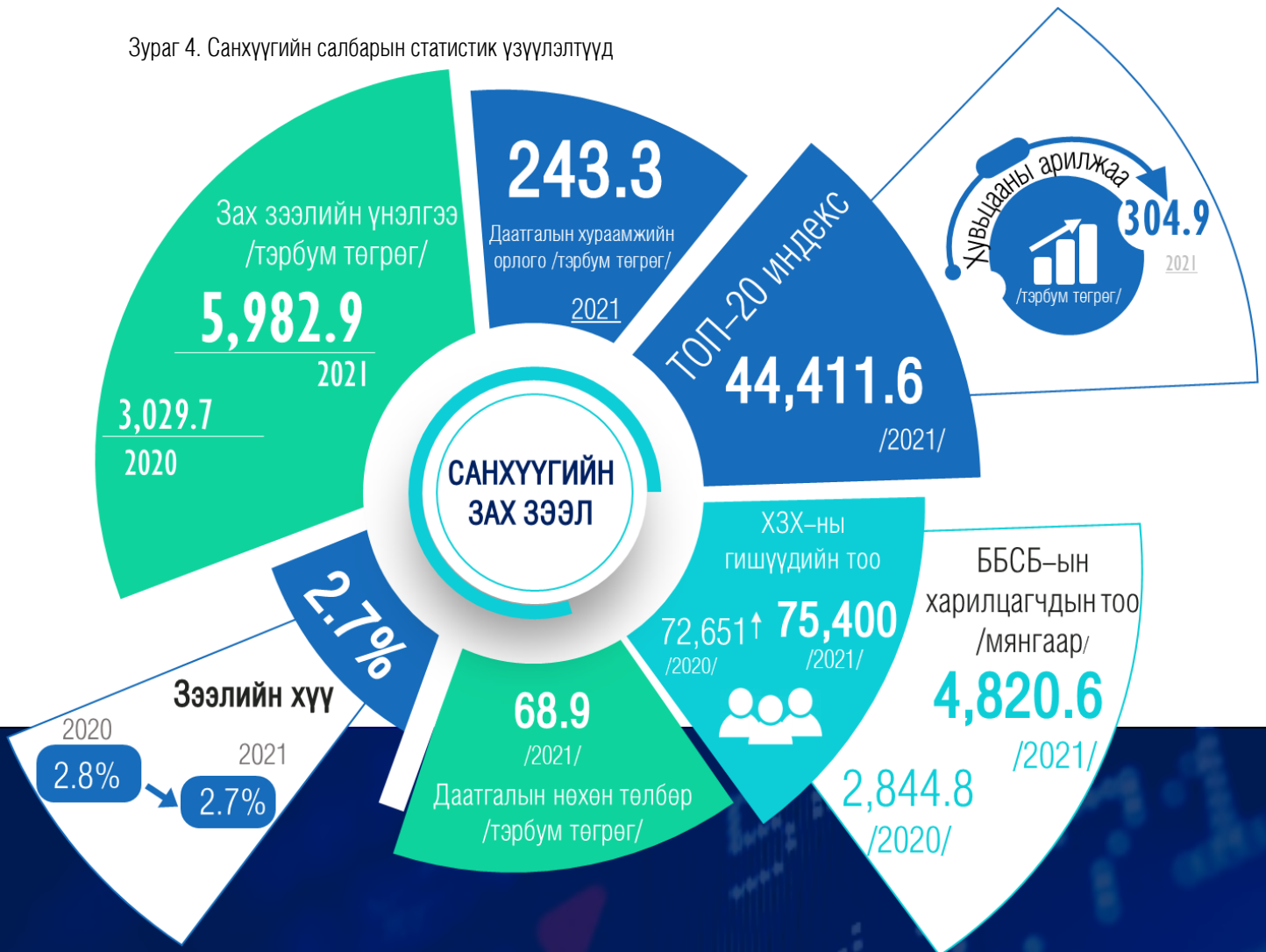
Хөрөнгийн зах зээлийн үзүүлэлтүүд 2021 онд өмнөх оноос дараах байдлаар өөрчлөгдлөө.

- MSCI индекс 28.1 хувиар;
- S&P 500 27.0 хувиар;
- NASDAQ 22.0 хувиар;
- Германы DAX 7.7 хувиар;
- Японы Nikkei 4.9 хувиар;
- Францын CAC 38.9 хувиар тус тус өссөн бол
- БНХАУ-ын CSI 300 1.6 хувиар буурсан.

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Зураг 4. Санхүүгийн салбарын статистик үзүүлэлтүүд

ХӨРӨНГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

- ⇒ ХУВЬЦААТ КОМПАНИЙН ТОО: 314
- ⇒ ҮНЭТ ЦААСНЫ КОМПАНИЙН ТОО: 55
- ⇒ ҮНЭТ ЦААСНЫ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН АРИЛЖААНЫ ДҮН: 1.4 их наяд төгрөг
- ⇒ ХАА-Н ГАРАЛТАЙ БАРААНЫ АРИЛЖААНЫ ДҮН: 794.6 тэрбум төгрөг
- ⇒ МИК: 61,952 зээлдэгчийн 3.0 их наяд төгрөгийн хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас

ДААТГАЛЫН ЗАХ ЗЭЭЛ

- ⇒ НИЙТ ХӨРӨНГӨ: 425.4 тэрбум төгрөг
- ⇒ НИЙТ ХУРААМЖ: 243.3 тэрбум төгрөг
- ⇒ НӨХӨН ТӨЛБӨР: 68.9 тэрбум төгрөг
- ⇒ НӨӨЦ САН: 193.7 тэрбум төгрөг
- ⇒ ГҮНЗГИЙРЭЛТ: 0.63 хувь
- ⇒ НЯГТРАЛ: 72,292 төгрөг

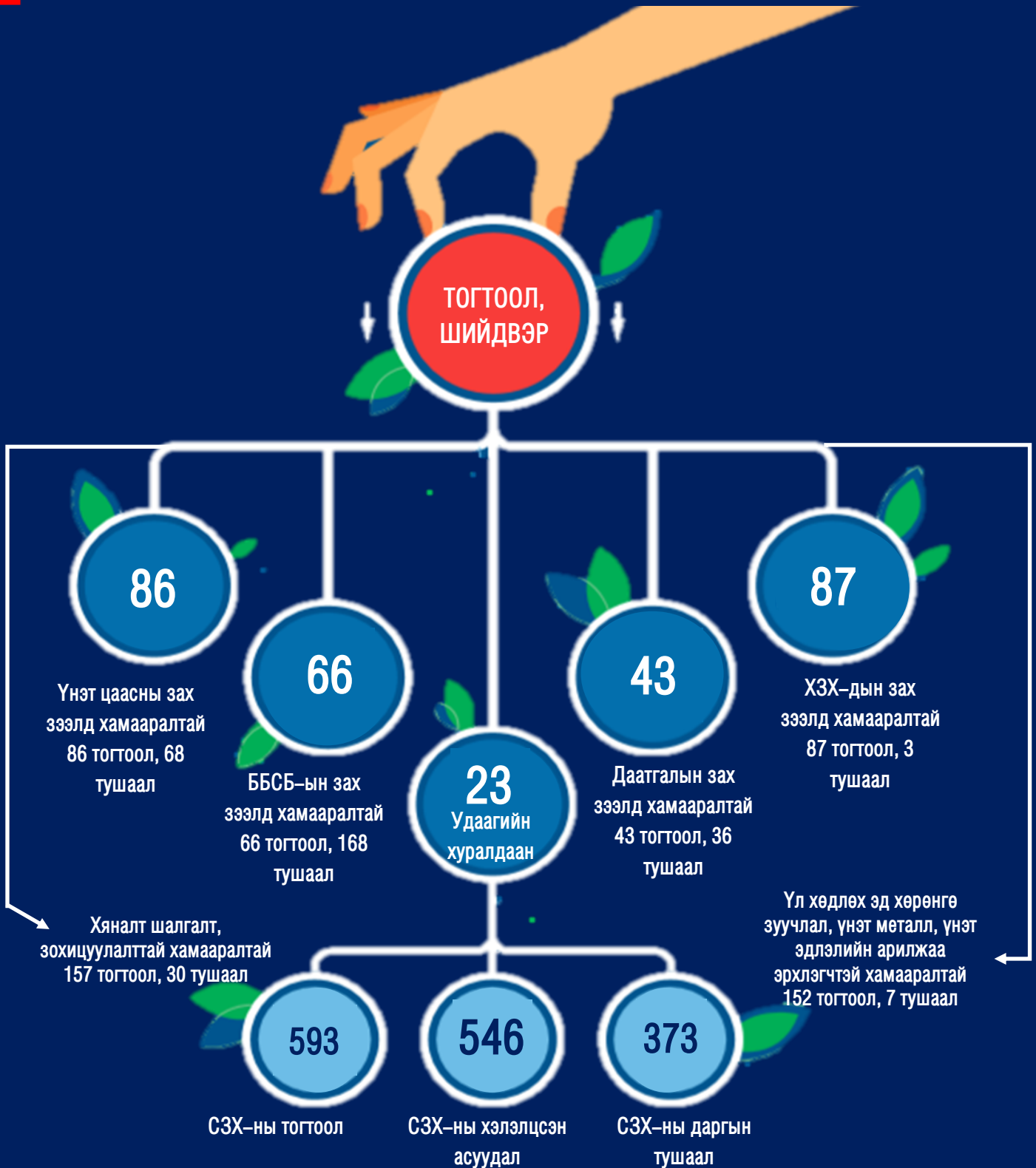
БАНК БУС САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН САЛБАР

- ⇒ ББСБ-ЫН ТОО: 534
- ⇒ НИЙТ ХӨРӨНГӨ: 2.7 их наяд төгрөг
- ⇒ НИЙТ ЗЭЭЛ: 2.0 их наяд төгрөг
- ⇒ ЭЖДХ: 2.7 хувь
- ⇒ ЗЭЭЛДЭГЧДИЙН ТОО: 1.7 сая
- ⇒ ЧАНАРГҮЙ ЗЭЭЛИЙН НИЙТ ЗЭЭЛД ЭЗЛЭХ ХУВЬ: 7 хувь

ХАДГАЛАМЖ, ЗЭЭЛИЙН ХОРШООНЫ САЛБАР

- ⇒ ХЗХ-НЫ ТОО: 209
- ⇒ НИЙТ ХӨРӨНГӨ: 291.2 тэрбум төгрөг
- ⇒ НИЙТ ЗЭЭЛ: 213.4 тэрбум төгрөг
- ⇒ НИЙТ ХАДГАЛАМЖ: 203.6 тэрбум төгрөг
- ⇒ ЭЖДХ: 2.2 хувь, ХЖДХ: 1.2 хувь
- ⇒ ХАДГАЛАМЖ ЭЗЭМШИГЧДИЙН ТОО: 33.6 мянга
- ⇒ ЗЭЭЛДЭГЧДИЙН ТОО: 38.0 мянга

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Түүнчлэн компанийн засаглал болон СЗХ-ны дотоод үйл ажиллагаатай холбоотой тус бүр нэг тогтоол гарсан байна. СЗХ-ны тогтоолыг цахим хуудас, Lisence.frc.mn хуудсанд тухай бүр оруулж, олон нийтэд мэдээлэл хүргэн ажиллалаа.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Зохицуулалтын орчин: Санхүүгийн зах зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой 27 хууль, 111 дүрэм, журам, зааврын хэрэгжилтийг хангуулж ажилласан. Нийт дүрэм, журам, зааврын 55 нь үнэт цаасны зах зээлд, 25 нь даатгалын салбарт, 16 нь ББСБ-ын салбарт, 6 нь ХЗХ-ны салбарт, 6 нь ҮХХЗҮЭЗ-ын салбарт, бусад 3 дүрэм, журам, зааврыг зохицуулалтын хүрээндээ хэрэгжүүллээ.

Бодлогын хэрэгжилт: 2021оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд Ажлын алба, түүний нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд хамаарах 8 хэсэг бүхий нийт 210 зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийхэд нэгдсэн дүнгээр 95.0 хувь буюу “Тодорхой үр дүнд хүрсэн” гэж дүгнэгдлээ.

Хүснэгт 1. Дээд газрын тогтоол, шийдвэрийн биелэлт

№	Дээд газрын тогтоол, шийдвэрийн биелэлт	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тоо	Гүйцэтгэл
1	Санхүүгийн зах зээлийг 2025 он хүртэл хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр	73	92.2%
2	Монгол улсын санхүүгийн зах зээлийг 2025 он хүртэл хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх хүрээнд 2021 онд гүйцэтгэх бодлогын зорилт, арга хэмжээ	60	80.3%
3	Зээлийн хүүг бууруулах стратегийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө	19	91.9%
4	Монгол Улсын Засгийн газрын 2020–2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр	4	71.2%
5	Мөнгөний болон хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх төлөвлөгөө	10	94.3%
6	Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 32 дугаар тогтоол /Коронавируст халдвар /ковид-19/-ын цар тахлын үед санхүү, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, төрийн үйлчилгээнд цахим шилжилт хийх арга хэмжээ/	4	97.5%
7	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	21	100.0%
НИЙТ		191	89.6

Санхүүгийн зах зээлийн үйл ажиллагаатай холбоотой УИХ-аас баталсан 5, Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн 2 бодлогын баримт бичгийн 191 заалтын төлөвлөгөөний биелэлтийг 89.6 хувьтай гүйцэтгэлээ.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

1. Захиргааны ерөнхий хуульд нийцүүлэх хүрээнд

СЗХ-оос 2021 онд баталсан нийт 7 захиргааны хэм хэмжээний актыг Захиргааны ерөнхий хуульд нийцүүлэн тухай бүр захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгүүлж ажилласан. Мөн СЗХ-оос баталж захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгэгдсэн 5 хэм хэмжээний актад өөрчлөлт оруулсныг тухай бүр хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хянуулж, холбогдох хөдөлгөөн хийгдсэн.

Хүснэгт 2. 2021 онд бүртгэгдсэн захиргааны хэм, хэмжээний актууд

№	Тогтоол, тушаалын нэр, дугаар	ХЗДХЯ-нд	Захиргааны хэм, хэмжээний актын нэр
		бүртгэгдсэн огноо	
1	Монголбанкны ерөнхийлөгч, СЗХ-ны даргын 2021.03.26-ны өдрийн А-90/85 дугаар тушаал	2021.04.13-ны өдрийн 5196 дугаарт бүртгэсэн	Банкийг хувьцаат компани хэлбэртэйгээр өөрчлөн байгуулах, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц, хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээг өөрчлөх төлөвлөгөөг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, тайлагнах, хянах түр журам
2	СЗХ-ны 2021.04.14-ний өдрийн 152 дугаар тогтоол	2021.04.22-ны өдрийн 5218 дугаарт бүртгэсэн	Үл хөдлөх эд хөрөнгийн зуучлалын байгууллагын мэргэжлийн холбоонд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох журам
3	СЗХ-ны 2021.04.28-ны өдрийн 165 дугаар тогтоол	2021.05.10-ны өдрийн 5237 дугаарт бүртгэсэн	Банк бус санхүүгийн байгууллагаас гаргах хаалттай өрийн бичгийг бүртгэх, түүнд хяналт тавих журам
4	СЗХ-ны 2021.06.11-ний өдрийн 225 дугаар тогтоол	2021.06.25-ны өдрийн 5333 дугаарт бүртгэсэн	Үнэт цаасны бүртгэлийн журам
5	СЗХ-ны 2021.06.11-ний өдрийн 226 дугаар тогтоол	2021.06.25-ны өдрийн 5334 дугаарт бүртгэсэн	Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам
6	СЗХ-ны 2021.09.08-ны өдрийн 363 дугаар тогтоол	2021.09.20-ны өдрийн 5461 дугаарт бүртгэсэн	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаанд зайны болон газар дээрх хяналт, шалгалт хийх журам
7	Монголбанкны ерөнхийлөгч, СЗХ-ны даргын 2021.10.05-ны өдрийн А-262/262 дугаар тушаал	2021.10.21-ний өдрийн 5502 дугаарт бүртгэсэн	Хувьцаат компани хэлбэртэй банкны хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэцэд өөрчлөлт оруулах зөвшөөрлийн журам

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

2. Хөрөнгийн зах зээлийг зохицуулах хүрээнд

Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль

“Хөрөнгийн зах зээлийн холбогдох хууль эрх зүйн орчинд шаардлагатай нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үүрэг бүхий” ажлын хэсгээс Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг үзэл баримтлалын хамт эцэслэн боловсруулсан бөгөөд хуулийн төсөлд хөрвөх чадвартай хадгаламжийн сертификат /brokered certificate of deposit/-ыг үнэт цаасны арилжаа эрхлэх байгууллагаар дамжуулан арилжихтай холбоотой зохицуулалтыг тусгасан болно. Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж, Улсын Их Хурлын ээлжит чуулганаар хэлэлцүүлж, батлуулахаар Сангийн яаманд хүргүүлсэн.

Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хууль

Банк, эрх бүхий хуулийн этгээдийн мөнгөн хадгаламж, төлбөр тооцоо, зээлийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг холбогдох төрийн байгууллагатай хамтран боловсруулж УИХ-аар батлуулсан. Хуулийн төсөлд хөрвөх чадвартай хадгаламжийн сертификатыг бий болгох заалт туссанаараа хөрөнгийн зах зээл дэх үнэт цаасны төрөл нэмэгдэх, хадгаламж эзэмшигч хүүгийн өгөөжөө тогтвортой хадгалах нөхцөл бүрдсэн.

Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хууль

Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулж, хөрөнгө оруулалтын сангийн хуулийн этгээдийн хэлбэрийг өргөтгөж гэрээний буюу хуулийн этгээдийн эрхгүй хэлбэрээр хувийн хөрөнгө оруулалтын санг үүсгэн байгуулах, биржээр арилжаалагддаг сантай холбоотой зохицуулалтыг шинээр тусгасан. Мөн хөрөнгө оруулалтын сангийн хөрөнгө оруулах хэрэгслийн нэр төрлийг нэмэгдүүлэхэд сан бусад сангийн нэгж эрхэд хөрөнгө оруулалт хийх сангийн сан зохицуулалтыг оруулсан.

Дээрх нэмэлт өөрчлөлт орсноор сангийн үйл ажиллагааг өргөтгөж, олон улсад хэрэглэгддэг олон сонголтод хэлбэрийг бий болгох замаар гадаадын хөрөнгө

оруулагчдын хөрөнгийг татах, улмаар хөрөнгийн зах зээлд мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдын бааз суурийг бэхжүүлж, зах зээлийн нийт эрэлтийг нэмэгдүүлэх боломж бүрдэнэ.

Хүртээмжтэй
хөрөнгийн
зах зээл

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

“Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”

Санхүүгийн зах зээлд оролцогчдод зохицуулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх, үр өгөөжтэй, нээлттэй, ил тод байдлыг хангах, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг дэмжих, эрх зүйн зохицуулалтыг сайжруулах зорилгоор “Үнэт цаасны бүртгэлийн журам”-ын шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, СЗХ-ны 2021 оны 225 дугаар тогтоолоор баталлаа. Ингэснээр олон улсын жишгийн дагуу үнэт цаас гаргагчийн нийтэд санал болгон анх удаа болон нэмж гаргах хувьцааны анхдагч зах зээлд санал болгон худалдах ажиллагааг андеррайтерын компаниар дамжуулан зохион байгуулах, үнэт цаасны танилцуулгад тусгагдсан арга хэлбэрээр андеррайтер нь хувьцааг анхдагч зах зээлд байршуулах, захиалгыг бүрдүүлэх, худалдах, санхүүжилтийг татан төвлөрүүлэх, хөрөнгө оруулагчдад хуваарилахтай холбоотой харилцааг шинээр зохицуулсан.

“Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам”

Компанийн өрийн хэрэгслийг хувьцааны бүртгэлээс хөнгөвчилсөн байдлаар бүртгэхтэй холбоотойгоор “Компанийн өрийн хэрэгслийн бүртгэлийн журам”-ыг боловсруулж, СЗХ-ны 2021 оны 226 дугаар тогтоолоор батлуулсан. Тус журмын зохицуулалт хэрэгжиж эхэлснээр компанийн бонд гаргахад СЗХ болон арилжаа эрхлэх байгууллагад хийгддэг хяналтын ажиллагааны давхардлыг арилгах, бүртгэлийн үйл ажиллагааны хугацааг багасгах, нэг удаа СЗХ-нд бүртгүүлсэн өрийн хэрэгслийг хэсэгчлэн, үе шаттайгаар нийтэд санал болгох боломж бүрдсэн.

УИХ-аас Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийг 2021.01.29-ний өдөр баталсны дагуу “Хувьцаат компани хэлбэртэй банкны хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтцэд өөрчлөлт оруулах зөвшөөрлийн журам”-ыг боловсруулж Монголбанкны Ерөнхийлөгч, СЗХ-ны даргын 2021 оны А-262/262 дугаар хамтарсан тушаалаар тус тус батлуулсан.

Биржийн бус зах зээлийн орчин

Мэргэжлийн хөрөнгө оруулагч нарт чиглэсэн биржийн бус зах зээлийн нарийвчилсан эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох, олон улсын жишигт нийцсэн биржийн бус зах зээлийг хөгжүүлэх үндэс суурийг тавих зорилгоор “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-ыг боловсруулж СЗХ-ны 995 дугаар тогтоолоор батлав.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Биржийн бус зах зээлийн цахим платформ үнэт цаасны өмчлөх эрхийн бүртгэлийн системд холбогдож 2021.09.07-ны өдөр Биржийн бус зах зээлийн арилжааг албан ёсоор эхлүүлсэн. Биржийн бус зах зээлийн арилжаа нь 100 хувь цахимаар явагдаж байгаа бөгөөд хөрөнгө оруулагчдын цаг хугацаа, зардлыг хэмнэж, хөрөнгө оруулахад таатай, хялбар орчин бүрдсэн. Биржийн бус зах зээлийн зохицуулалтын орчин бий болсноос хойших хугацаанд хувийн хэвшлээс уг зах зээл дээр компанийн бондыг 2021 оны 9 дүгээр сараас амжилттай гаргаж эхэлсэн бөгөөд 26 аж ахуйн нэгж нийт 284.7 тэрбум төгрөгийг амжилттай татан төвлөрүүлж, компанийн бондын хоёрдогч зах зээлийн арилжаа биржийн бус зах зээл дээр идэвхтэй явагдаж байна.

СЗХ-ны даргын 2021 оны 168 дугаар тушаалаар МҮЦАЭХ-ны биржийн бус зах зээлийн нарийвчилсан харилцааг зохицуулсан нэр бүхий журмуудыг батламжилсан. Түүнчлэн “Биржийн бус зах зээлийн үйл ажиллагааны журам”-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, СЗХ-ны 2021 оны 348 дугаар тогтоолоор баталлаа. Биржийн бус зах зээлийн эрх зүйн орчныг бүрдүүлснээр аж ахуй нэгжүүдээс компанийн хаалттай өрийн хэрэгслийг арилжаалах эрх зүйн орчин бүрдэж, үнэт цаас гаргахад цаг хугацаа, зардал хэмнэхээс гадна хөрөнгө оруулагчийн зүгээс хаалттай өрийн хэрэгслийн хоёрдогч зах зээл үүсэх, үнэт цаасны хөрвөх чадвар сайжрах, мэдээллийн ил тод байдал хангагдах, нийтэд санал болгон гаргах үнэт цаасны шаардлага, шалгуурыг хангахад хүндрэлтэй байгаа жижиг, дунд үйлдвэрлэгч нарт биржийн бус зах зээлээс санхүүжилт босгох нөхцөл бүрдэх ач холбогдолтой.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Даатгалын зах зээл

Даатгалын тухай хууль, Даатгалын зуучлалын тухай хууль, Жолоочийн даатгалын тухай хуулиудын шинэчилсэн найруулгын үзэл баримтлал, төсөл, тандан судалгааг боловсруулж, хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг Сангийн сайд, Хууль зүй дотоод хэргийн сайд хамтран баталсан.

Даатгалын багц хуулийн төслийг олон улсын жишигт нийцүүлэн боловсруулах ажлын хүрээнд гадны 3 улсын Даатгалын тухай хууль, Даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн эрх зүйн зохицуулалтуудад хамаарах хууль тогтоомжууд болон БНХАУ, Хорватын БНУ-ын Жолоочийн даатгалын тухай хуулийг судалж, хуулийн төслийг боловсруулан, урт хугацааны, ердийн болон давхар даатгалын компаниуд болон даатгалын зуучлагч, хохирол үнэлэгч компаниудтай тухай бүр уулзалт зохион байгуулж, саналыг авч хуулийн төсөлд тусган ажилласан.

Даатгалын тулгуур зарчим (ICP)-д үндэслэн даатгалын салбарыг олон улсын жишигт нийцүүлэх, даатгалын хамрагдалтыг нэмэгдүүлэх, даатгалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахад цахим болон аливаа дэвшилтэт технологи ашиглах, даатгуулагч бүрд тохирох үйлчилгээг хүртээмжтэй хүргэх, компанийн засаглалын зарчим, мэдээллийн ил тод байдлыг хангах, даатгуулагч, үйлчлүүлэгчийн эрх ашгийг хамгаалах зохицуулалтуудыг сайжруулах чиглэлээр СЗХ-ны 2021 оны 25 дугаар тогтоолоор Даатгалын багц дүрмийн нэгдүгээр хавсралт “Даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчид тавигдах шаардлага, дагаж мөрдөх үзүүлэлт”, “Тусгай

зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргахад бүрдүүлэх баримт бичгийн жагсаалт”-ыг, мөн даатгагч давхар даатгалтай холбоотой үүсэж болох эрсдэлүүдийг олон талаас нь харгалзан тооцоолж, тэдгээрийг оновчтой байдлаар өөрөө удирдах арга хэрэгслийг тодорхойлох зохицуулалтыг тусгах чиглэлээр “Даатгагчийн давхар даатгалын төлөвлөгөөнд тавигдах шаардлага”-ыг тус тус шинэчлэн баталсан.

СЗХ-ны 2021 оны 64 дүгээр тогтоолоор “Даатгалын багц дүрэм”-ийн хоёрдугаар хавсралт “Даатгагчийн төлбөрийн чадварын шалгуур үзүүлэлт, түүнд хяналт тавих журам” болон дөрөвдүгээр хавсралт “Даатгалын нөөц санд болон албан журмын даатгалын санд төвлөрүүлэх хөрөнгийн хэмжээ, түүнийг хөрөнгө оруулалтад байршуулахад тавигдах нөхцөл, шаардлага”-д нэмэлт өөрчлөлтийг оруулж, уг өөрчлөлтөөр даатгалын компаниудын хөрөнгийн зах зээлд оруулах хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх боломжоор хангаж өгсөн.

INSURANCE

VECTOR ILLUSTRATION

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

“Малын индексжүүлсэн даатгалын давхар даатгалын компанийн санг бүрдүүлэх, байршуулах, зарцуулах, түүнд хяналт тавих журам”-ыг шинээр боловсруулж, “Жолоочийн даатгалын сангийн санхүүжилтийг төвлөрүүлэх, данс байршуулах, сангийн хөрөнгийг шилжүүлэх, зарцуулах журам”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулах журмын төслийг боловсруулж, Захиргааны ерөнхий хуулийн дагуу олон нийтээс санал авахаар СЗХ-ны цахим хуудсанд байршуулж, ашиг сонирхол хөндөгдөх бүлгийн хүрээнд хэлэлцүүлэг зохион байгуулж ажиллалаа.

Шинэ технологид суурилсан санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг дэмжих, зохицуулалтын орчныг сайжруулах зорилгоор даатгалын тулгуур зарчим болон гаднын улсуудын сайн туршлагыг судалж “Даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчид тавигдах шаардлага, дагаж мөрдөх үзүүлэлт”-д холбогдох өөрчлөлтийг оруулж, шинэчлэн батлуулснаар зөвшөөрлөөр шийдвэрлэгддэг 5 асуудлыг бүртгэлээр шийдвэрлэхээр зохицуулсан.

Даатгалын компаниуд бүтээгдэхүүнээ СЗХ-нд хянуулж, бүртгүүлсний үндсэн дээр зах зээлд борлуулдаг байсныг өөрчилж даатгалын компанийн эрх бүхий албан тушаалтан даатгалын бүтээгдэхүүнээ хянаж, батлаад СЗХ-нд мэдэгдэх ба СЗХ цахим хуудсандаа байршуулснаар бүртгэсэнд тооцдог болсон. Ингэснээр даатгагчид бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ зах зээлд түргэн шуурхай нэвтрүүлэх, даатгалын бүтээгдэхүүний чанар, хүртээмж, тоо хэмжээ нэмэгдэх, технологид суурилсан даатгалын бүтээгдэхүүн үйлчилгээ хөгжих нөхцөл бүрдээд байна.

Дээрх зохицуулалтын хүрээнд СЗХ даатгалын 54 бүтээгдэхүүнийг шинээр, 571 бүтээгдэхүүнийг (давхардсан байдлаар) шинэчлэн бүртгэж цахим хуудсанд байршуулсан.

Одоогийн байдлаар Монгол Улсын даатгалын зах зээл дээр даатгалын 22 хэлбэрт хамаарах 621 бүтээгдэхүүн борлуулагдаж байна.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбар:

Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн тандан судалгаа, үр нөлөөллийн үнэлгээ, зардлын судалгаа, бусад улс орны хууль эрх зүйн зохицуулалт, үйлчилгээ, бүтээгдэхүүний судалгааг хийж, хуулийн төслийн үзэл баримтлал, шинэчлэн найруулсан хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулж, УИХ-д өргөн мэдүүлэхээр ажиллаж байна.

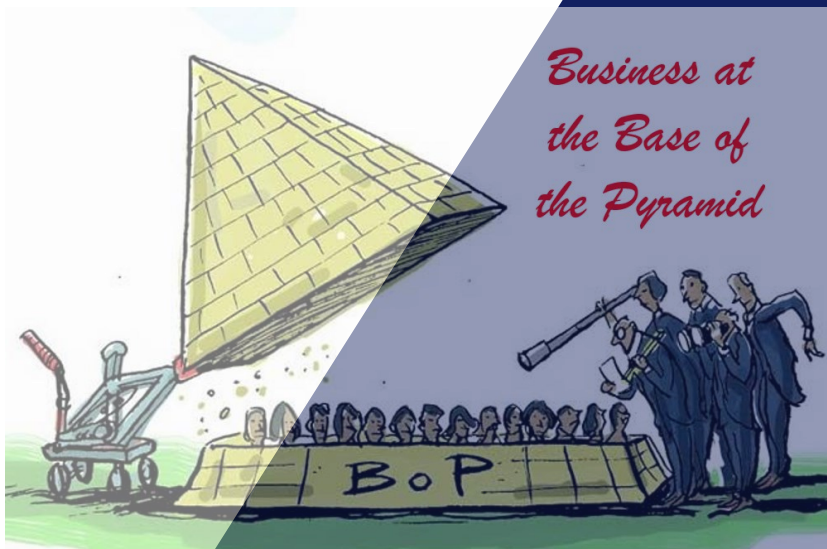
СЗХ-ны 2021 оны 65 болон 385 дугаар тогтоолоор **“Зээлийн батлан даалтын сангийн үйл ажиллагааг зохицуулах, хяналт тавих журам”**-д хоёр удаа түр хугацаанд өөрчлөлт оруулж үйлчлэлийн хугацааг “Коронавируст халдвар (КОВИД-19)-ын цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх, нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай” хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт заасан хугацаанд дагаж мөрдөхөөр, “ББСБ-ын активыг ангилал, активын эрсдэлийн сан байгуулж, зарцуулах журам”-д нийт 4 удаа өөрчлөлт оруулж 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл сунгасан. Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2021 оны 66 дугаар тогтоолоор 2019 оны 441 дүгээр тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулж ББСБ-уудын хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээг үе шаттай нэмэгдүүлэх хуваарийг 2022-2023 он хүртэл хойшлуулахаар шийдвэрлэсэн.

Мөн СЗХ-ны 2021 оны 165 дугаар тогтоолоор **“ББСБ –аас гаргах хаалттай өрийн бичгийг бүртгэх, түүнд хяналт тавих журам”**-ыг баталсан.

“Банк бус санхүүгийн зээлийн үйл ажиллагааны журам” болон Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагаанд хөтлөх нягтлан бодох бүртгэлийн заавар, дансны нэгдсэн жагсаалт, санхүүгийн тайлангийн маягт, санхүүгийн тайлангийн тодруулга бэлтгэх аргачлалыг тус тус шинэчлэн боловсруулсан.

“Нягтлан бодох бүртгэлийн заавар, дансны нэгдсэн жагсаалт, санхүүгийн тайлангийн маягт, санхүүгийн тайлангийн тодруулга” бэлтгэх зааврыг шинэчлэн боловсруулах төсөлд газар нэгжийн саналыг авч нэгтгэсэн, ОУСК-тай хамтран “Факторингийн үйлчилгээний журам”-ын төслийг боловсруулсан.

*Business at
the Base
of
the Pyramid*

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Хадгаламж, зээлийн хоршооны салбар:

"Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаа эрхлэх нөхцөл шаардлага"-ын шинэчилсэн найруулгыг боловсруулж, олон нийтийн саналыг тусгасан.

"ХЗХ-ны үйл ажиллагааны зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт"-ийг шинэчлэн боловсруулж, олон нийтээс санал авахад бэлтгэсэн.

Зөвшөөрлийн цахим системд ХЗХ-дын мэдээллийн нэгдсэн санг үүсгэх ажлын хүрээнд тусгай зөвшөөрөлтэй 235 ХЗХ-дын ерөнхий мэдээлэл, тусгай зөвшөөрлийн түүх, салбар, оноосон нэрний өөрчлөлт зэрэг мэдээллийг оруулсан, мөн 2021.06.30-ны өдрөөр 222 ХЗХ-дын 64,181 гишүүдийн мэдээллийг бүрэн оруулсан.

СЗХ-ны 2018 оны 245 дугаар тогтоолоор баталсан "Хадгаламж, зээлийн хоршооны үйл ажиллагаа эрхлэхэд тавигдах нөхцөл, шаардлага"-ын 2.1.12-т заасан сургалтыг МХЗХҮХ-оос 10 удаа зохион байгуулсан бөгөөд СЗХ-оос тухай бүр оролцож санхүүгийн зах зээлийн тоймын талаар танилцуулсан.

Дээрх сургалтыг зохион байгуулж эхэлснээс хойш 2019 оны 6 дугаар сар хүртэлх хугацааны сургалтад хамрагдсан гишүүдийн мэдээллийг МХЗХҮХ-оос авч ХЗХ-ны зах зээлийн мэргэшсэн хүний нөөцийн мэдээллийн нэгдсэн баазыг бүрдүүлсэн.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын салбар:

- ◆ Үл хөдлөх эд хөрөнгийн зуучлалын зохицуулалтын бодлого, стратеги, хууль тогтоомж болон оролцогчдын үйл ажиллагааны дүрэм, журам, дагаж мөрдөх шалгуур үзүүлэлт, стандартыг боловсронгуй болгох, учирч болзошгүй эрсдэлээс зах зээлд оролцогчдыг хамгаалах хуулийн төслийн эхний хувилбарыг боловсруулаад байна. Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал, үнэт эдлэлийн зохицуулалтын дүрэм, журмын эмхэтгэлийг 2021 оны 01 дүгээр сард хэвлүүлэн гаргалаа.
- ◆ Салбарын эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох чиглэлээр СЗХ-ны 2021 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн 152 тоот тогтоолоор "Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын мэргэжлийн холбоонд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох журам"-ыг баталсан.
- ◆ СЗХ-ны 2021 оны 363 дугаар тогтоолоор "Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаанд зайны болон газар дээрх хяналт шалгалт хийх журам"-ыг шинэчлэн баталсан.

Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн салбар:

- ◆ Улаанбаатар хотод үйл ажиллагаа эрхэлж буй ҮМҮЧЭТХЭАЭ-ийн нэгдсэн санг үүсгэхээр нэр бүхий 72 худалдаа, үйлчилгээний төвүүдээс мэдээлэл төвлөрүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулсан.
- ◆ Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагааны зохицуулалтын бодлого, стратеги, хууль тогтоомж болон оролцогчдын үйл ажиллагааны дүрэм, журам, дагаж мөрдөх шалгуур үзүүлэлт, стандартыг боловсронгуй болгох, учирч болзошгүй эрсдэлээс зах зээлд оролцогчдыг хамгаалах хуулийн төслийн эхний хувилбарыг боловсруулаад байна. Үнэт металл, үнэт чулууны эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдэд зориулсан гарын авлагыг хэвлүүлэн гаргалаа.
- ◆ ҮМҮЧЭТХЭАЭ иргэн хуулийн этгээдийн борлуулалтын мэдээг ХУР системээс хүлээн авах орчныг бүрдүүлэхээр тусгай зөвшөөрөлтэй 476 иргэн, хуулийн этгээдэд цахим төлбөрийн системд И-Баримт үүсгэх QR кодыг үүсгэсэн.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

“Сэндбоксыг зохицуулалтын орчны журам”

Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн хуралдаанаар “Сэндбоксын зохицуулалтын орчны журам”-ын төслийг хэлэлцүүлсэн ба Монголбанкны Ерөнхийлөгч, СЗХ-ны дарга, Сангийн сайд, Хадгаламжийн даатгалын корпорацийн гүйцэтгэх захирлын 2021.03.01-ний өдрийн А-63/64/32/А/27 дугаар хамтарсан тушаалаар батлагдсан.

“Сэндбоксын зөвлөлийн дүрэм”-ийг Монголбанкны Ерөнхийлөгч, СЗХ-ны даргын 2021.09.24-ний өдрийн А251/252 дугаар хамтарсан тушаалаар мөн батлагдаж, зөвлөл байгуулагдав.

Сэндбоксын орчинд финтект суурилсан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг турших орчныг бүрдүүлэхээр сэндбоксын зөвлөлийн гишүүнд урамшуулал олгох журам болон шийдвэрийн төсөл, сэндбоксын орчинд оролцох хүсэлт илгээсэн байгууллагын бизнес загвар, үйл ажиллагааг үнэлэх оноо өгөх аргачлалыг боловсруулсан.

Мөн сэндбоксын орчинд орох хүсэлтийг хүлээн авах Сэндбоксын зөвшөөрлийн цахим систем үүсгэн цахим хуудсанд “Сэндбокс” гэсэн шинэ цонх нээн суурилуулж журам, зөвлөл, нэгж, хүсэлт, мэдээ, судалгаа, бусад гэсэн 6 дэд цонх үүсгэн холбогдох мэдээллүүдийг байршуулсан.

Ингэснээр Сэндбоксын нэгжид туршилт хийх орчин бүрдэж финтект суурилсан 9 санхүүгийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хүлээн авч туршилтад орууллаа.

”Монгол Улсын санхүүгийн хүртээмжийг сайжруулах хөтөлбөр 2021–2025”

“Монгол улсын санхүүгийн хүртээмжийг сайжруулах хөтөлбөр”-ийн төслийг боловсруулж Санхүүгийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн хуралдаанаар хэлэлцүүлж Монголбанкны Ерөнхийлөгч, СЗХ-ны дарга, Сангийн сайд, Хадгаламжийн даатгалын корпорацийн гүйцэтгэх захирлын хамтарсан 2021.03.01-ний өдрийн А-62/63/31/А/26 дугаар тушаалаар батлуулж, хэрэгжүүлж эхэлсэн.

Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээний тухай хууль

Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийг бүртгэх, Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үйлдлээс сэргийлэх зорилгоор Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчийн тухай хуулийн төслийг боловсруулан УИХ-аар батлууллаа.

СЗХ-ны хяналт шалгалтын тогтолцооны бодит нөхцөл байдал, хэрэгжүүлбэл зохих арга хэмжээ, хүрэх түвшнийг томъёолох үнэлгээний асуулгыг тодорхойлж “Хяналт шалгалтын баримт бодлогын бичиг”-ийг шинэчлэн боловсруулж батлууллаа.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

3

Олон нийтийн санхүүгийн боловсролыг дээшлүүлэх хүрээнд

Цар тахлын улмаас хязгаарлалтын дэглэм тогтоосон тул олон нийтийг хамарсан сургалт, уулзалт, хэлэлцүүлгийг цахимаар хүргэх чиглэлийг баримтлан ажиллалаа. СЗХ-ны цахим хуудас, нийгмийн сүлжээ болон хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл тэр дундаа Ikon.mn цахим хуудасны “Санхүүгийн боловсрол”, Eagle.mn цахим хуудасны “Эдийн засаг” буланд иргэдэд санхүүгийн мэдлэг олгох мэдээллийг тогтмол байршуулав.

Иргэдийн санхүүгийн боловсролыг дээшлүүлэх, СЗХ-ны үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчлах зорилгоор МҮОНР-той хамтран “Санхүүгийн зах зээлийн цаг” нэвтрүүлгийг хүргэж ажилласан.

Ковид-19 цар тахлын улмаас 2021 онд олон нийтэд санхүүгийн боловсрол олгох цуврал хуудсуудыг СЗХ-ны нийгмийн сүлжээний сувгуудаар, мөн Санхүүгийн хүртээмж сэтгүүлийн “Таны санхүүгийн боловсролд” булангаар дамжуулан түгээлээ.

Хөрөнгийн зах зээлд хэрхэн оролцох тухай, Банкны шинэчилсэн хууль, хяналт шалгалт, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх асуудал, криптовалют зэрэг сэдвээр цаашид анхаарах асуудлын талаарх мэдээлэл, мэдлэгийг олон нийтэд зориулан зарим орон нутагт цахим сургалтыг хамтран зохион байгуулсан.

Санхүүгийн зах зээлийн талаар мэдлэг олгох хүрээнд СЗХ-ны цахим хуудсанд нийт 176 мэдээ, 14 ярилцлага, нийтлэл, 24 видео мэдээлэл, англи сайтад 76 мэдээ байршуулж ажиллалаа.

БОДЛОГО, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

4

Санхүүгийн зах зээлд оролцогчдын мэдлэг, чадварыг дээшлүүлэх хүрээнд

Мэргэжлийн холбоодтой байгуулсан “Сургалт зохион байгуулах гэрээ”-ний дагуу холбогдох сургалтуудыг зохион байгуулсан бөгөөд 7 мэргэжлийн холбоодтой хамтарч 13 удаагийн эрх олгох сургалт, МХЗХҮХ-той хамтран 4 удаагийн мэргэшүүлэх сургалтыг зохион байгуулж сургалтын явц болон шалгалтын үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, заавар, зөвлөмж өгч ажилласан.

Санхүүгийн зах зээлд оролцогчдыг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх сертификат олгох сургалтыг 10 удаа зохион байгуулсан. Үүнд нийт 260 оролцогч хамрагдаж гэрчилгээ авсан.

ҮМҮЧЭТХЭАЭ-д эрх олгох сургалтыг 2 удаа зохион байгуулж, 42 оролцогч хамрагдсан.

ҮХХЗБ-ын оролцогчдод эрх олгох сургалтыг 4 удаа зохион байгуулж, 336 оролцогч хамрагдсан.

Мэргэшлийн зөвлөлөөс үнэт цаасны зах зээлд мэргэжлийн ажил, үйлчилгээ явуулах эрх олгох, аттестатчилах шалгалтыг 3 удаа зохион байгуулсан бөгөөд тус шалгалтад тэнцсэн 42 иргэнд үнэт цаасны зуучлалын ажил, үйлчилгээ явуулах эрх, 244 иргэнд хөрөнгө оруулалтын ажил, үйлчилгээ явуулах эрх, 77 иргэний үнэт цаасны зах зээлд ажил, үйлчилгээ явуулах эрхийг сунгаад байна.

Олон улсын Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэгтэй хамтран “Зохицуулалттай этгээдэд ногоон санхүүжилт нэвтрүүлэх” төслийг хэрэгжүүллээ. Төслийн хүрээнд СЗХ, Компанийн засаглалын хөгжлийн төвтэй хамтран бичил санхүүгийн байгууллагуудад “Ногоон санхүүжилт” вебинарыг 300 гаруй бичил санхүүгийн байгууллагад зохион байгууллаа.

СЗХ, МХЗХҮХ хамтран 2021.09.09-ний өдөр зохион байгуулсан “Дэлхийн жишиг хоршооны хөгжлийг нутагшуулах нь” сэдэвт цахим форум зохион байгуулж, ХЗХ-дод олон улсын туршлагын талаар мэдээлэл өгсөн. АХБ-тай хамтран 2021.12.14-21-ний өдрүүдэд ХЗХ-дын хяналтын зөвлөлийг чадавхжуулах 3 удаагийн сургалтыг Улаанбаатар хот, Төв аймагт үйл ажиллагаа явуулдаг 16 ХЗХ-ны 46 оролцогчдыг хамруулан зохион байгуулсан ба сургалтад МХЗХҮХ-ны сургагч багш нар оролцсон.

БҮРТГЭЛ, ЗӨВШӨӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

СЗХ–нд давхардсан тоогоор 1278 хуулийн этгээдээс тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, бүртгэлийн хүсэлтийг цахимаар ирүүлснээс баримт бичгийн бүрдлийг хянаж шаардлага хангаагүй, бүрдэл дутуу 323 хүсэлтийг заавар, зөвлөмж өгч буцаан шаардлага хангасан 955 хүсэлтийг хүлээн авч, холбогдох бүртгэл, зөвшөөрлийн чиглэлд шилжүүлсэн.

Үнэт цаасны зах зээлийн чиглэлээр:

- ◆ Үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулах – 2;
- ◆ Хаалттай хүрээнд нэмж гаргаж буй энгийн хувьцааг бүртгэх – 2;
- ◆ Өрийг хувьцаагаар солих зорилгоор хаалттай хүрээнд гаргаж буй энгийн хувьцааг бүртгэх – 1;
- ◆ Гадаад улсын арилжаа эрхлэх байгууллагад бүртгэлтэй компанийн хувьцааг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлд бүртгэх – 1;
- ◆ Гадаад улсын арилжаа эрхлэх байгууллагад бүртгэлтэй компанийн нэмж гаргах хувьцааг бүртгэх – 1;
- ◆ Хувийн ХОС–г үүсгэн байгуулах баримт бичгийг бүртгэх – 8;
- ◆ Хамтын ХОС–тай холбоотой – 3;
- ◆ ХОМК тусгай зөвшөөрөл олгох – 10;
- ◆ Хөрөнгө оруулалтын зөвлөхийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл нэмж олгох – 3;
- ◆ Үнэт цаасны дилерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл нэмж олгох – 1;
- ◆ Хөрөнгө итгэмжлэн удирдах үйл ажиллагааны тусгай – 1;
- ◆ Оноосон нэр өөрчлөх – 2;
- ◆ Гадаад улсын үнэт цаасны зах зээлд үнэт цаас худалдах, худалдан авахад зуучлах үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгох – 3;
- ◆ Номинал дансаар дамжуулан харилцагчдад мөнгөн хөрөнгийн орлого, зарлагын гүйлгээний үйлчилгээ үзүүлэх зөвшөөрөл олгох – 1;
- ◆ Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид хууль зүйн зөвлөгөө үзүүлэх хуулийн этгээдээр бүртгэх – 5;
- ◆ Үнэт цаасны зах зээлд оролцогчид аудитын үйлчилгээ үзүүлэх хуулийн этгээдээр бүртгэх – 4;
- ◆ Үнэт цаасны зах зээлд брокерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох – 2;
- ◆ Андеррайтерийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг нэмж олгох – 4;
- ◆ Үнэт цаасны бүртгэлд өөрчлөлт оруулах – 2;
- ◆ Нэмж гаргасан хувьцааг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн үнэт цаасны бүртгэлээс хасах – 1.

<p>Даатгалын төлөөлөгчийн тусгай зөвшөөрлийг 84 хүнд олгосон.</p>	
<p>Даатгалын болон мэргэжлийн оролцогч компанийн</p>	<p>Даатгалын актуарчийн эрх болон бүртгэлийг 6 хуулийн этгээдэд олгосон.</p>

Даатгалын зах зээлийн чиглэлээр:

- ◆ Даатгалын бүтээгдэхүүнийг бүртгүүлэх–663;
- ◆ Даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл–1;
- ◆ Даатгалын зуучлагчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл–2;
- ◆ Даатгалын төлөөлөгчийн тусгай зөвшөөрөл хүчингүй болгох–96;
- ◆ Эрх бүхий албан тушаалтан томилох зөвшөөрөл хүсэх–73;
- ◆ Салбар, нэгжийг бүртгэлээс хасах–5;
- ◆ Даатгалын байгууллагад аудит хийх аудиторын эрх–2;
- ◆ Давхар даатгалын зуучлагчийн эрх–1;
- ◆ Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүтэц бүрэлдэхүүн өөрчлөх зөвшөөрөл–29;
- ◆ Оноосон нэр өөрчлөх–3;
- ◆ Хаягийн өөрчлөлт–14.

БҮРТГЭЛ, ЗӨВШӨӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Зураг 5. Банк бус санхүүгийн байгууллагын салбарын тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл

Банк бус санхүүгийн байгууллагын чиглэлээр:

Банк бус санхүүгийн чиглэлээр зохицуулалттай этгээдийн тоо 534 байна.

2021 онд шинээр 14 ББСБ тусгай зөвшөөрөл, 22 ББСБ нэмэлт тусгай зөвшөөрөл, салбар байгуулах, оноосон нэр өөрчлөх, хаяг байршил, гүйцэтгэх удирдлагын өөрчлөлт зэрэг нийт 355 бүртгэлийг нэгдсэн бүртгэлд бүртгэж баяжуулалт хийлээ.

Хүснэгт 3. Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын зөвшөөрөл, бүртгэлийн мэдээлэл

№	Зөвшөөрөл эрхийн нэр	Тоо
1	Шинэ тусгай зөвшөөрөл	14
2	Нэмэлт тусгай зөвшөөрөл олгох	22
3	Хаалттай өрийн бичиг	21
4	Оноосон нэр өөрчлөх	7
5	Салбар байгуулах	31
6	ХЭБ, ХНХ, ХНХБ	119
7	Хоёрдогч өглөг	8
8	Хаяг байршил өөрчлөлт	49
9	Гүйцэтгэх удирдлага өөрчлөлт	105
10	ТУЗ–ын бүртгэл	15

Хадгаламж, зээлийн хоршооны чиглэлээр:

Хадгаламж, зээлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 3, ХЗХ тусгай зөвшөөрлийн хугацаа сунгах 50, ХЗХ сонгуульд болон гүйцэтгэх удирдлагын өөрчлөлт бүртгүүлэх 31, ХЗХ хаяг байршлын өөрчлөлт бүртгүүлэх 3, ХЗХ санхүүгийн бусад ажил, үйлчилгээ нэмж эрхлэх зөвшөөрөл 1, нийт 88 хүсэлтийг зөвшөөрлийн цахим системд ирүүлснийг хянан шийдвэрлэж, холбогдох мэдээллийг системд бүрэн оруулсан.

Сонгуульд болон эрх бүхий албан тушаалтны өөрчлөлт бүртгүүлэх 86 хүсэлт ирүүлснээс 64, хаяг байршлын өөрчлөлт бүртгүүлэх 13 хүсэлт ирүүлснийг хянан шийдвэрлэж, нийт 77 бүртгэлийн хүсэлтийг хянан шийдвэрлэсэн.

БҮРТГЭЛ, ЗӨВШӨӨРЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлалын салбарын чиглэлээр:

Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 81 компанид шинээр олгосон.

Хүснэгт 4. Үл хөдлөх хөрөнгө зуучлалын салбарын тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, бүртгэлийн тоо

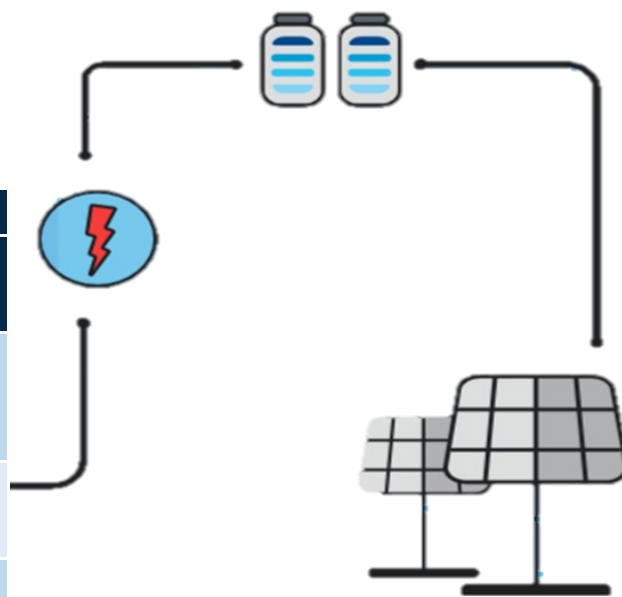
№	Зөвшөөрөл, бүртгэлийн нэр	Тоо
1	Салбарын зөвшөөрөл	1
2	Оноосон нэр өөрчлөх зөвшөөрөл	1
3	Хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ, хувьцаа эзэмшигчдийн бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах зөвшөөрөл	12
4	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтны бүртгэл /брокер, гүйцэтгэх захирал, комплайнсын ажилтан/	16
5	Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх хуулийн этгээдийн агентын бүртгэл	52
6	Хаяг, байршлын өөрчлөлт	12

Үнэт металл, үнэт чулуу тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн салбарын чиглэлээр:

Үнэт металл, үнэт чулуу тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрлийг 10 хуулийн этгээд, 41 иргэнд олгосон.

Хүснэгт 5. Үнэт металл, үнэт чулуу, тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн салбарын тусгай зөвшөөрөл, зөвшөөрөл, бүртгэлийн тоо

№	Тусгай зөвшөөрлийн нэр	Тоо	
		Иргэн	Хуулийн этгээд
1	Үнэт металл болон үнэт чулуугаар хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл	5	12
2	Үнэт металл, үнэт чулууны арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл	2	19
3	Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл	3	10

ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Газар дээрх хяналт, шалгалтын хүрээнд:

СЗХ-ны дарга, Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн төлөө газрын даргын хамтарсан 2021.02.05-ны өдрийн 41/01-11 тушаалаар батлагдсан удирдамжийн дагуу “ҮЦТХТ” ТӨХХК-д, Сангийн яамтай хамтран аудитын үйлчилгээ эрхлэгч 61 этгээдийн үйл ажиллагаанд газар дээрх хяналт шалгалтыг гүйцэтгэсэн.

Үнэт цаасны зах зээл: 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар үнэт цаасны зах зээлд оролцогч 154 зохицуулалттай этгээдэд газар дээрх, зайны шалгалт хийгдсэн ба шалгалтаар илэрсэн зөрчилд ногдуулсан торгууль шийтгэвэр, үүрэг даалгаврыг хангуулан ажиллахаар улсын байцаагчийн албан шаардлагыг Үнэт цаасны дэд бүтцийн 14 байгууллага, Үнэт цаас гаргагч 4, Үнэт цаасны мэргэжлийн оролцогч 8, Үнэт цаасны зах зээлийн оролцогчид аудитын үйлчилгээ үзүүлэх эрхтэй 28 хуулийн этгээд, хуулийн зөвлөгөө үзүүлэх эрхтэй 13 хуулийн этгээд, 6 үнэлгээний компанид тус тус хүргүүлсэн.

СЗХ-ны даргын 2021 оны 276 дугаар тушаалаар нийт нэр бүхий 8 брокер, дилер, андеррайтерын тусгай зөвшөөрөлтэй компанид газар дээрх шалгалтыг хийсэн. Уг шалгалтаар ҮЦЗЗ-ийн тухай хууль тогтоомж, дүрэм журмын биелэлтийг хангаж ажиллаагүй нэр бүхий 6 компанид үйл ажиллагааг түдгэлзүүлэх мэдэгдлийг албан бичгээр хүргүүлсэн.

Даатгалын зах зээл: Тайлант хугацаанд 1 даатгагчийн 2020 онд хийсэн шалгалтаар илэрсэн зөрчлийг арилгуулахаар өгсөн хугацаатай үүрэг даалгаврын биелэлтийг тооцож гаргасан.

Даатгалын байгууллагад зайны хяналтаар 6, газар дээрх хяналтаар 2, нөхөн төлбөрийн маргаантай холбоотой асуудлаар 3 даатгагчид УБАШ хүргүүлсэн.

4 мэргэжлийн оролцогч, 5 даатгагчаас биелэлтийг ирүүлсэн ба биелэлт 100%-тай байна.

Нэр бүхий 2 даатгалын компанид 2021 онд хийсэн газар дээрх хэсэгчилсэн хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчлийг арилгуулахаар үүрэг, даалгаврыг шалгалтын тайлангаар өгч, биелэлтийг хангуулахаар ажиллаж байна.

Бичил санхүүгийн салбар: СЗХ-ны даргын 2021 оны 292 дугаар тушаалаар баталсан удирдамжийн дагуу 2 ХЗХ-нд газар дээрх иж бүрэн шалгалт, СЗХ-ны даргын 2021 оны 251 дүгээр тушаалаар баталсан удирдамжийн дагуу нэр бүхий 15 ББСБ, 5 ХЗХ-нд хяналт, шалгалт хийв.

Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал, үнэт металлын салбар: ҮХХЗҮЭЗ-ын чиглэлээр газар дээрх үзлэг, шалгалтын төлөвлөгөөний дагуу нэр бүхий 4 ҮХХЗБ, 2 ҮМҮЧЭТХЭАЭ хуулийн этгээдэд газар дээрх шалгалтыг хийж гүйцэтгэсэн. Мөн ҮМҮЧЭТХЭАЭ нэр бүхий 16 хуулийн этгээд, 101 иргэнд нийт 117 этгээдэд газар дээрх үзлэгийг хийж гүйцэтгэсэн.

Зураг 6. Газар дээрх хяналт, шалгалтын мэдээлэл, салбарын оролцогчдоор

ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Зайнаас тавих хяналт шалгалтын хүрээнд:

Зохицуулалтын байгууллагуудаас ирүүлсэн сар, улирлын санхүүгийн тайлан тэнцэл болон зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийн тайлангуудыг хүлээн авч хянан, зөрчил, дутагдлыг арилгах талаар тайлангийн хариугаар хугацаатай үүрэг, даалгавар өгч биелэлтэд хяналт тавьж ажиллалаа. Давхардсан тоогоор сар болон улирлын нийт 10,509 санхүүгийн болон зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийн тайлан, мэдээнд зайны хяналтыг хийж гүйцэтгэлээ.

ББСБ-ын салбар: 149 ББСБ-д илэрсэн зөрчлийг арилгуулахаар улсын байцаагчийн албан шаардлагаар хугацаатай үүрэг, даалгавар хүргүүлэн 141 ББСБ-ын хугацаатай үүрэг даалгаврын биелэлт дунджаар 63.1 хувьтай тооцогдсон.

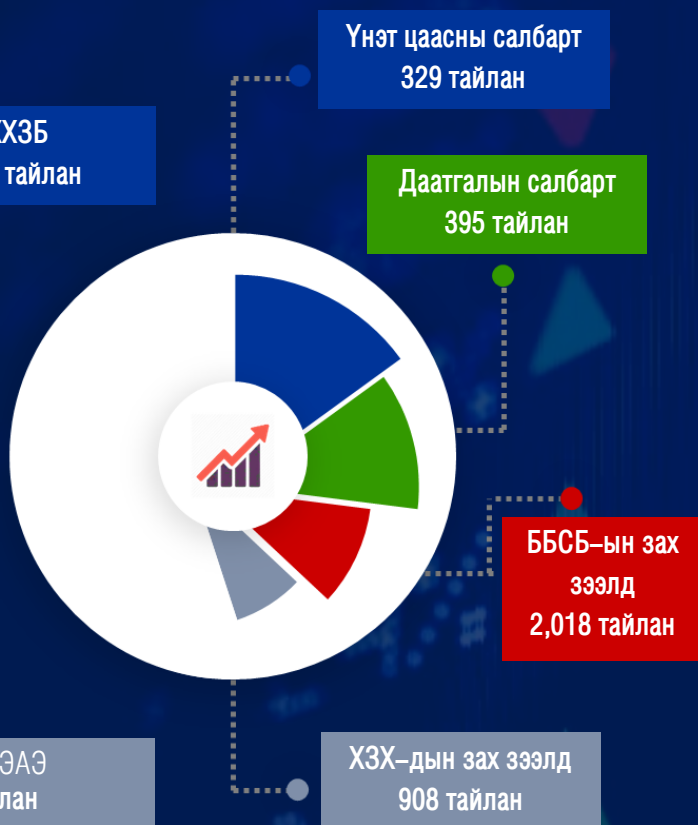
ХЗХ-дын салбар: СЗХ-оос өгсөн үүрэг даалгаврыг хугацаанд нь биелүүлээгүй, ХЗХ-ны бүх гишүүдийн хурлыг хуралдуулаагүй, аудитаар баталгаажуулсан

санхүүгийн тайлангаа ирүүлээгүй, зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангаж ажиллаагүй нэр бүхий 37 ХЗХ-нд УБАШ-аар хугацаатай үүрэг өгөн хяналт тавьж ажиллалаа

Тайлант хугацаанд ҮХХЗҮЭЗ-ын чиглэлээр Фина системээр ирүүлсэн 3,492 тайлан мэдээг хянан баталгаажуулж, салбарын нэгтгэлд хамруулсан. Тайлан ирүүлээгүй 48 хуулийн этгээдэд албан бичгээр анхааруулга хүргүүлж, зөрчил дахин үйлдэгдэхээс сэргийлэх арга хэмжээ авсан.

Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал, үнэт металлын салбар: Тайлант хугацаанд санхүүгийн бус бизнес, мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдээс нийт 3,492 /ҮХХЗБ-1,312 ҮМҮЧЭТХЭАЭ-2,180/ тайлан мэдээ ирүүлснийг Фина системээр хүлээн авсан.

Зураг 7. Зайны хяналт, шалгалтын мэдээлэл /давхардсан тоогоор/

СЗХ, түүний эрх бүхий албан тушаалтан, улсын байцаагч нараас 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлэх зөрчилд шийтгэл оногдуулах тухай шийтгэлийн хуудас 17, Зөрчилд шийтгэл оногдуулах тухай шийтгэлийн хуудас 14, нийт 31 шийтгэлийн хуудас үйлдэж Зөрчлийн тухай хууль болон Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийг хэрэгжүүлж ажилласан байна. Эдгээрээс 5 шийтгэлийн хуудас нь ББСБ-ын салбар, 8 нь үнэт цаасны салбар, 12 шийтгэлийн хуудас нь даатгалын салбар, үлдсэн 6 нь үл хөдлөх хөрөнгө зуучлал, үнэт металлын салбарт тус тус хамаарч байна.

ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Тайлант онд нэр бүхий 8 хуулийн этгээдэд зөрчлийн хэрэг нээж, хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа явуулсан. Тухайлбал, нэр бүхий 3 хуулийн этгээд үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлгүй, нэр бүхий 2 хуулийн этгээд үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөлгүй үйл ажиллагаа эрхэлсэн тул Зөрчлийн тухай хуульд заасны дагуу нийт 25.0 сая төгрөгийн торгууль оногдуулж, үйл ажиллагааг зогсоосон.

Тайлангийн хариу хүргүүлэх ажлын хүрээнд 2020 оны жилийн эцсийн тайлан ирүүлсэн 122 ҮХХЗБ, 17 ҮМҮЧЭТХЭАЭ хуулийн этгээдэд зөвлөмж хүргүүлсэн. Тайлан ирүүлээгүй нэр бүхий 35 ҮХХЗБ, 13 ҮМҮЧЭТХЭАЭ хуулийн этгээдэд албан бичгээр анхааруулга хүргүүлсэн. Тайлан мэдээг удаа дараа ирүүлээгүй 1 ҮХХЗБ–д УБАШ–ыг хүргүүлж биелэлтийг тооцсон.

СЗХ нь 2021 онд өмнөх оны үлдэгдэл 5 хэрэг, шинээр 1 нэхэмжлэл шүүхэд гаргаж, 9 нэхэмжлэл хүлээн авч, нийт 15 хэрэг, маргаанд нэхэмжлэгч, хариуцагчаар, оролцож байна. Үүнээс 11 хэрэг нь хянан шийдвэрлэгдэж дууссан бөгөөд, үлдсэн 4 хэрэг хянан шийдвэрлэгдэж байна.

Зураг 8. Шүүхээр хэлэлцэгдэж буй хэргийн тоо

СЗХ–ноос захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгэлтэй дүрэм журмын эмхэтгэл гурван боть номыг эмхлэн хэвлүүлсэн.

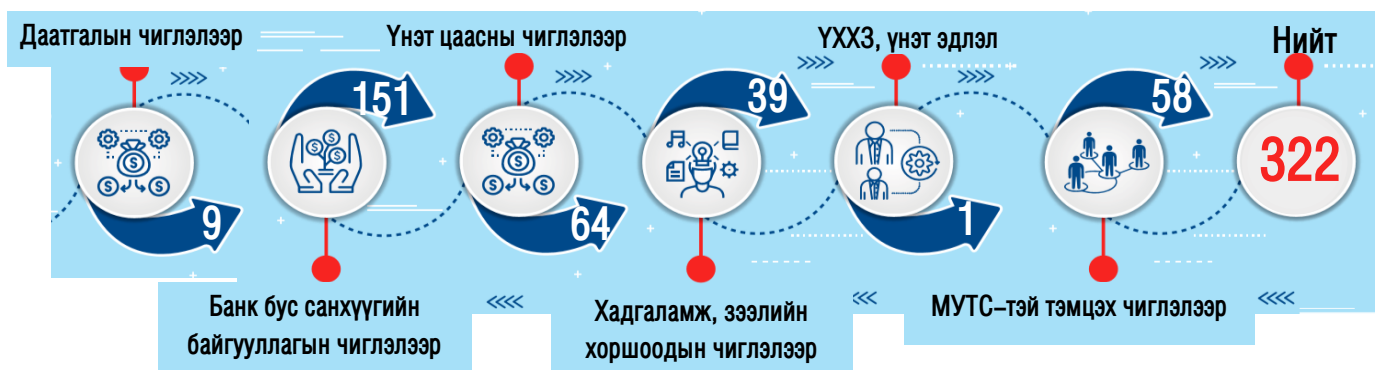

ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

УБАШ-ын биелэлт, захиргааны хариуцлага ногдуулалтын биелэлтийг хангуулах талаар хяналт тавьж ажиллах хүрээнд 2021 онд өссөн дүнгээр 6 чиглэлээс нийт 322 УБАШ хүргүүлснээс үнэт цаасны хяналтын чиглэлээр 64, ББСБ-ын хяналтын чиглэлээр 151, ХЗХ-ны хяналтын чиглэлээр 39, даатгалын хяналтын чиглэлээр 9, үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлал, үнэт эдлэлийн чиглэлээр 1, МУТСТ хяналтын чиглэлээр 58 УБАШ-ыг тус тус хүргүүлэн, шаардлагыг хангуулан ажиллаж байна.

Үйл ажиллагаа нь доголдсон, холбогдох хууль тогтоомжид заасан шаардлагыг хангаагүй зохицуулалтын байгууллагуудын тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгох хүрээнд СЗХ-ны хуралдаанаар 160 асуудал буюу тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлсэн 47, тусгай зөвшөөрлийг сэргээсэн 11, тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон 66, бүртгэлээс хассан 28 асуудлыг тус тус хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлсэн.

Зураг 9. Улсын байцаагчийн албан шаардлагын мэдээлэл

Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангуулах ажлын хүрээнд СЗХ-ны даргын 2021.09.01-ний өдрийн 218 дугаар тушаалаар баталсан удирдамжийн дагуу үл хөдлөх хөрөнгө зуучлалын франчайз гэрээг Монгол Улсад худалдан борлуулж буй нэр бүхий 2 хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд газар дээрх шалгалтыг гүйцэтгэж УБАШ-аар хугацаатай үүрэг даалгаврыг хүргүүлсэн.

Мөн нэр бүхий 2 хуулийн этгээдэд Төлбөр тооцоог үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр гүйцэтгэх тухай хуулийг зөрчсөн үндэслэлээр зөрчлийн хэрэг нээсэн бөгөөд 1 хэргийг хэрэгсэхгүй болгосон.

Мөн 1 хуулийн этгээдэд үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлалын байгууллагын үйл ажиллагааг хууль бусаар эрхэлсэн үндэслэлээр зөрчлийн хэрэг нээж хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа явуулсан.

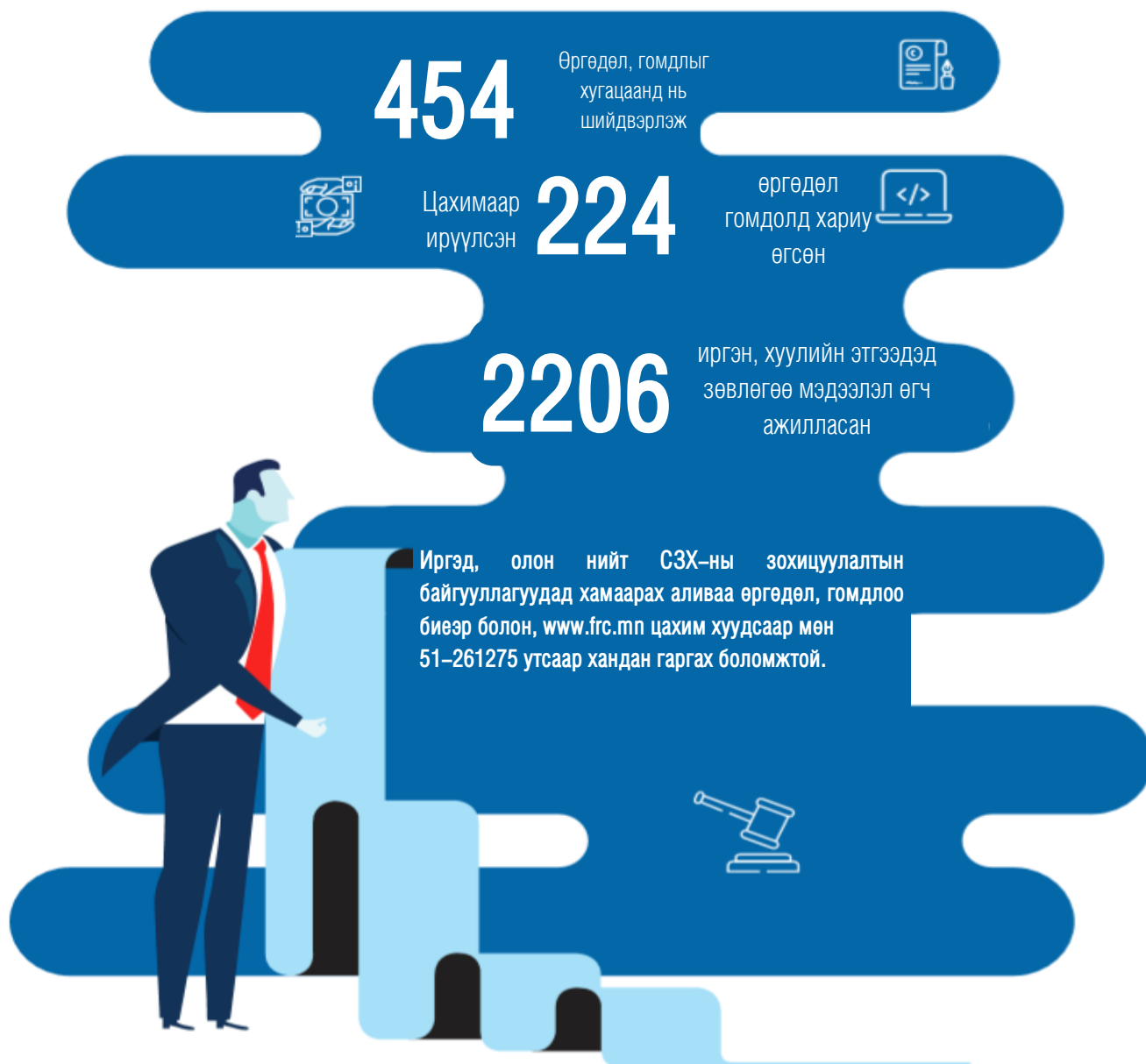
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧ, ҮЙЛЧЛҮҮЛЭГЧДИЙН ЭРХ АШГИЙГ ХАМГААЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

СЗХ-ны Хяналт шалгалт, зохицуулалтын газар нь хөрөнгө оруулагч, үйлчлүүлэгчдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлыг хянаж, санал, дүгнэлт гарган хуульд заасан эрх хэмжээний хүрээнд урьдчилан шийдвэрлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлдэг. 2021 онд цаасаар болон цахимаар нийт 699 өргөдөл, гомдол ирүүлснээс албан бичгээр буюу цаасаар нийт 475 өргөдөл, гомдол ирүүлснийг хүлээн авч тайлант

хугацаанд 454 өргөдлийг шийдвэрлэж, 21 өргөдөл хуулийн хугацаанд хянаж байна.

Цахимаар ирүүлсэн 224 өргөдөл гомдолд хариу өгч, утсаар болон ажлын байран дээр ирсэн 2206 иргэн, хуулийн этгээдэд зөвлөгөө, мэдээлэл өгч ажилласан.

Зураг 10. Өргөдөл, гомдол, тэдгээрийн шийдвэрлэлтийн мэдээлэл

МӨНГӨ УГААХ, ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

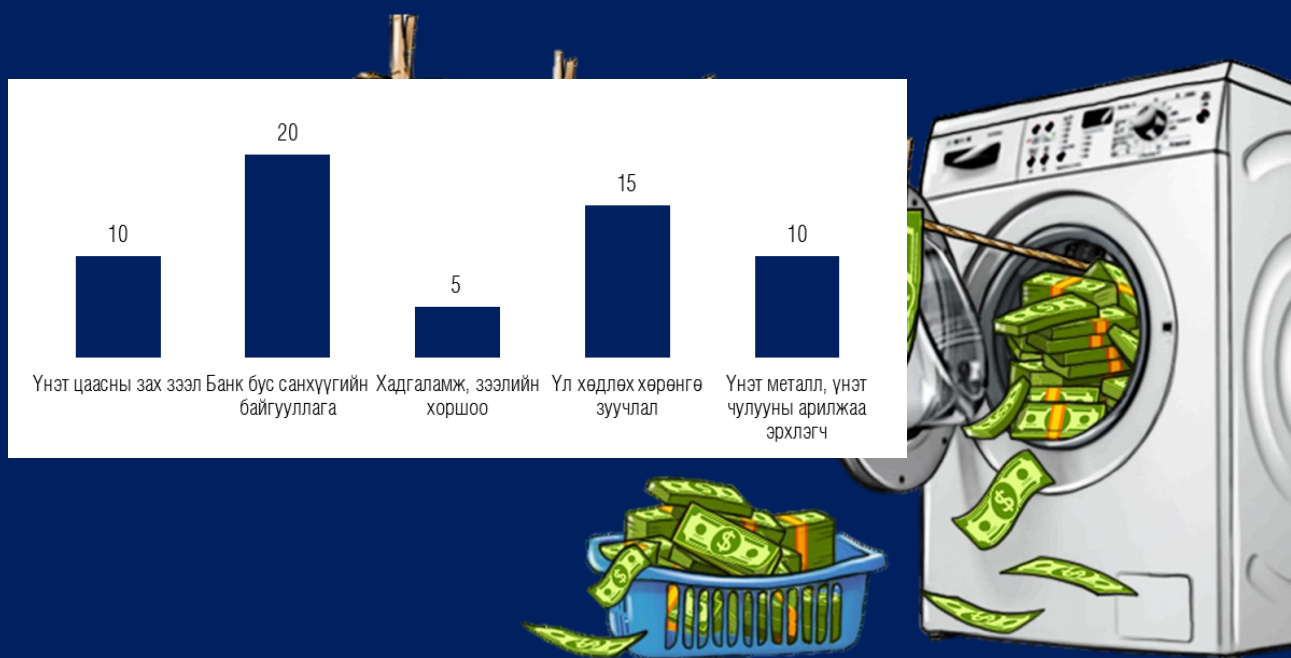
Санхүүгийн болон санхүүгийн бус бизнесийн 6 салбарын үндэсний эрсдэлийн үнэлгээний тайланг эцэслэгдэх шатанд байгаа бөгөөд үүний дараа 2023 он хүртэл авч хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг эцэслэг “Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр 2021–2026”-д эдгээр ажлуудыг тусгаж, батлуулахаар ажиллаж, СЗХ-оос энэхүү төлөвлөгөөнд тусгах саналыг хүргүүлж ажиллав. Үндэсний эрсдэлийн үнэлгээг амжилттайгаар хийж гүйцэтгэсний үр дүнд Монгол Улсын 2021 оны 7 дугаар сард Ази, номхон далайн мөнгө угаахтай тэмцэх бүлгээс хэвлэгдсэн Дахин үнэлгээний тайланд Зөвлөмж 1-ийн “Хэсэгчлэн биелүүлсэн” үнэлгээг “Ихэнхийг биелүүлсэн” болгож 1 шатаар амжилттай ахиулав.

Үндэсний эрсдэлийн үнэлгээ

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээд тус бүрийн эрсдэлийг тогтмол үнэлэх, мэдээллийн санг бүрдүүлэх, оноожуулалтыг зохицуулалтын 6 салбарт нэвтрүүлсэн. “Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх, үй олноор хөнөөх зэвсэг дэлгэрүүлэх эрсдэлийн үнэлгээний асуулга”-ыг боловсронгуй болгож, МҮЭ-с жилд 2 удаа асуулгыг авч мэдээллийг боловсруулж, шинэчилж ажилласан. Үнэлгээнд зохицуулалттай 6 салбарын нийт 1,542 этгээдийг хамруулсан.

МУТСТ чиглэлээрх хяналт шалгалтыг тасалдуулахгүй, тасралтгүй хэлбэрээр үргэлжлүүлэх, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах зорилгоор хяналт шалгалтын зайны эрчимжүүлсэн хэлбэрт шилжиж ажилласан. 2021 онд МУТСТ чиглэлээр эрчимжүүлсэн хяналт шалгалтад 2021 онд нийт 1,562 этгээдийг хамруулж, зайны хяналтаар дутагдал илэрсэн мэдээлэх үүрэгтэй этгээдүүдэд 346 мэдэгдэл, зөрчил илэрсэн этгээдүүдэд 30 УБАШ, хугацаатай үүрэг даалгавар хүргүүлсэн.

Зураг 11. МУТСТ чиглэлээр гүйцэтгэсэн газар дээрх хяналт, шалгалт

МӨНГӨ УГААХ, ТЕРРОРИЗМЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХТЭЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Олон нийтэд мэдээлэл хүргэх, сургалт зохион байгуулах

“Виртуал хөрөнгө, виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн салбарын эрсдэлд суурилсан аргачлал” гарын авлагыг монгол хэлэнд хөрвүүлж байна. Түүнчлэн ФАТФ-аас улс орнуудын хянан шалгагчдад зориулсан гарын авлага, “Мэргэшсэн мөнгө угаах үйл ажиллагаа” гарын авлагыг орчуулж, хэвлүүлэхэд бэлтгээд байна.

Иргэд, олон нийтэд мэдээ, мэдээллийг хүртээмжтэй болгох чиглэлээр МУТСТ арга хэмжээний талаар нийтлэг асуултуудын хариултыг бэлтгэн “Түгээмэл асуулт хариулт” буланг шинээр нээж хүргүүлсэн.

Иргэдийн санхүүгийн мэдлэг дутмаг байдлыг ашиглах, үнийн санаатай манипуляци хийх, хууран мэхлэх, эдийн засгийн гэмт хэрэг үйлдэгдэх нөхцөл бий болох, эдгээрээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор СЗХ 2021 он гарсаар даруй 14 удаагийн анхааруулга, сэрэмжлүүлэг гаргаж, олон нийтийг мэдээ мэдээллээр хангасан.

МУТА-наас мэргэжлийн холбоод, төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд, олон улсын байгууллагатай хамтран 2021 онд 44 удаагийн сургалт, хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж 4,360 этгээдийг хамруулсан байна. СЗХ-ноос зохицуулалттай СББМҮҮ-ийн МУТСТ үйл ажиллагаатай холбоотой форумыг цахимаар зохион байгуулж, “Үл хөдлөх эд хөрөнгө зуучлагчдын МУТСТ үйл ажиллагаа-2021” форумд 171 МҮЭ, “Үнэт металл, үнэт чулууны, эсхүл тэдгээрээр хийсэн эдлэлийн арилжаа эрхлэгчдийн МУТСТ үйл ажиллагаа-2021” форумд цахимаар 82, олон нийтийн сүлжээгээр 1,270 гаруй оролцогч хамрагдсан.

ФАТФ-ын Зөвлөмж 15-ын биелэлт /Шинэ технологи/

Виртуал хөрөнгийн үйлчилгээ үзүүлэгчдийн судалгаа, мэдээллийн сан

ВХҮҮ-ийн зохицуулалт, хяналт шалгалтын тогтолцоог судлах, үйлчлүүлэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах, мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх, мэдээллийн сан үүсгэх, оновчтой шийдэл гаргах зорилгоор тайлант хугацаанд дараах судалгааг хийсэн. Үүнд:

- Дэлхийд топ 10-т эрэмбэлэгдэж буй криптовалютын судалгаа
- Монгол Улс дахь виртуал хөрөнгөтэй холбоотой мэдээлэл, зохицуулалтын арга хэмжээ
- ВХҮҮ-ийн эрх зүйн зохицуулалт олон улсад
- Блокчэйн хадгаламжийн тухай
- Улс орнуудын STO/ ICO зохицуулалт
- Криптовалютын комплайнс, зохицуулалтын платформууд
- Дижитал шекел, форекс, оффшор бүс
- NFT зохицуулалтын судалгаа

ГАДААД ХАРИЛЦАА, ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

СЗХ Олон улсын даатгалын зохицуулагчдын холбоо /ОУДЗХ/-ны Олон талт харилцан ойлголцлын санамж бичиг, Үнэт цаасны хороодын олон улсын байгууллага /ҮЦХОУБ/-ын 'Өргөтгөсөн' олон талт хамтын ажиллагааны санамж бичиг /Enhanced MMOU/-т нэгдэхээр бэлдэж байна. ОУДЗХ-ны Олон талт хамтын ажиллагааны санамж бичигт нэгдсэнээр хил дамнасан санхүүгийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих чиглэлээр харилцан мэдээлэл солилцох олон улсын тогтолцоонд хамрагдах, даатгалын зах зээлийг хөгжүүлэх Холбооны 26 зарчмыг хэрэгжүүлэхэд өндөр хөгжилтэй зах зээлүүдийн техникийн туслалцаа авах боломж нээгдэх бол ҮЦХОУБ-ын 'Өргөтгөсөн' олон талт хамтын ажиллагааны санамж бичигт нэгдсэнээр бусад улсуудтай солилцох мэдээллийн ангилал дээшлэх, ялангуяа зах зээлийг урвуулан ашиглахыг тогтоох, зогсоох чиглэлээр мэдээлэл солилцоход харилцан туслалцах, түүнчлэн мөнгө угаах терроризмын санхүүжилттэй тэмцэх зорилтын хүрээнд илүү нарийн нууцлалтай (classified) мэдээлэл солилцох тогтолцоонд нэгдэх чухал ач холбогдолтой юм.

F S A

Олон улсын санхүүгийн түншлэлийн төвийн богино болон урт хугацааны сургалт

GIZ

Азийн орнуудад хүртээмжтэй даатгалын зах зээлийг хөгжүүлэхэд зохицуулалтын байгууллагын оролцоо хөтөлбөр /RPF1 III/

A F I

Захирлуудын зөвлөлийн гишүүн;
'Зүүн Европ, Төв Азийн Бүсийн Санаачилга'-ын гишүүн
/Зохицуулалттай этгээдүүдэд ногоон санхүүжилт нэвтрүүлэх төсөл/

W B

Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх төсөл

F S S

Санхүүгийн хянан шалгагчдын түншлэлийн хөтөлбөр

ADB

Бичил санхүүгийн байгууллагыг чадавхжуулах, санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх төсөл; Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх арга зам, аргачлал, хяналт төсөл

MEFIN

Хүртээмжтэй даатгалын харилцан туршлага солилцох сүлжээний гишүүн; Бүс нутгийн Удирдах зөвлөлийн дарга

JICA

Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн чадавхыг бэхжүүлэх төсөл /2-р шат/

E B R D

Үнэт цаасны төлбөр, тооцооны Төлбөрийн эсрэг нийлүүлэлт (DvP) зарчим, дараа төлбөрт тооцооны T+2 горимыг нэвтрүүлэх төсөл; Монгол Улсын банк бус санхүүгийн байгууллагуудын эрх зүйн орчинг дэмжих төсөл

I M F

ОУВС-ийн Сингапур улс дахь бүс нутгийн сургалтын институцийн чадавхыг бэхжүүлэх богино хугацааны сургалт

БНЭУ-ын Үнэт цаас, биржийн зохицуулах хороо болон Даатгалын зохицуулалт, хөгжлийн газар Харилцан ойлголцлын санамж бичиг

ГАДААД ХАРИЛЦАА, ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

СЗХ нь банкнаас бусад санхүүгийн зах зээлийн чадавхыг сайжруулах чиглэлээр олон улсын банк, донор, олон улсын хамтын нийгэмлэгийн байгууллагуудтай техникийн туслалцааны төсөл, хөтөлбөрүүдийг хамтран үр ашигтай хэрэгжүүлж ажиллалаа.

Жайкагийн төслийн хүрээнд “Монголын үнэт цаасны арилжаа эрхлэгчдийн холбоо” нь биржийн бус зах зээлийг удирдан зохион байгуулах үүрэг хүлээсэн бөгөөд Японы Хамтын ажиллагааны агентлаг /JICA/-ийн зөвлөхүүдийн санал зөвлөмжийн дагуу МҮЦАЭХ-ноос биржийн бус зах зээлийн нарийвчилсан харилцааг зохицуулсан журмуудыг боловсруулж, зах зээлд оролцогчдод мэдлэг олгох семинарыг хамтран зохион байгууллаа.

Олон улсын Санхүүгийн хүртээмжийн нийгэмлэг /AFI/-ийн Зүүн европ, Төв Азийн бүсийн санаачилга /ECAP/-ын даргаар СЗХ-ны дарга сонгогдлоо. Бүсийн санаачилгын бүрэлдэхүүнд СЗХ, Казахстаны Санхүүгийн зах зээлийг зохицуулах, хөгжүүлэх агентлаг, Армени, ОХУ, Узбекистаны Төв банк, Беларусийн Үндэсний банк, Тажикистаны Үндэсний банк багтдаг. СЗХ нь бүс нутаг дахь санхүүгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд гишүүн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх, хүчин чармайлтыг нэмэгдүүлэх чиглэлд цаашид анхаарч ажиллана.

Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк (EBRD)-тай хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлэх хүрээнд бичил санхүүгийн байгууллагуудад хүйсээр ангилсан тоон мэдээллийн үзүүлэлтүүдийг тооцон, өнөөгийн байдлыг тодорхойлон жендерийн тэгш байдлыг хангах боломжийг нэмэгдүүлэх төслийг хэрэгжүүлж эхэллээ.

СУДАЛГАА, ШИНЖИЛГЭЭ

СЗХ нь санхүүгийн салбарын бодлого, зохицуулалт, хяналтын талаар шийдвэр гаргахдаа судалгаа, шинжилгээг үндэслэсэн урт хугацааны хөгжлийн гарцаа тодорхойлдог. 2021 онд:

- Япон улсын санхүүгийн зах зээлийн хөгжил
- Үндэсний баялгийн сан
- Криптовалютын олон улсын зохицуулалт
- Санхүүгийн хүртээмжийг хэмжих үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох нь

- Хөрөнгийн зах зээл системийн эрсдэлийг үнэлэх нь гэх мэт 11 судалгааны ажлыг эмхлэн Судалгааны товхимол №2-ыг гаргасан.

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ТОЙМ

Улирал бүр

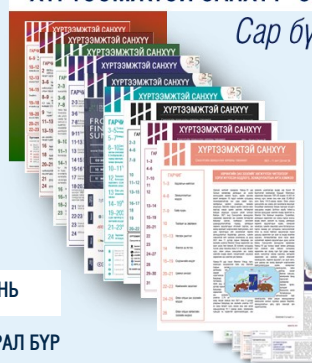
САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН САРЫН ТОЙМ

сар бүр

"ХҮРТЭЭМЖТЭЙ САНХҮҮ" СЭТГҮҮЛ

Сар бүр

"ИРГЭН ТАНЫ САНХҮҮГИЙН МЭДЛЭГТ" ЦУВРАЛ ЗУРАГТ ХУУДАС

САР БҮР

СТАТИСТИК БЮЛЛЕТЕНЬ

УЛИРАЛ БҮР

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН 7 ХОНОГИЙН МЭДЭЭ
7 хоног бүр

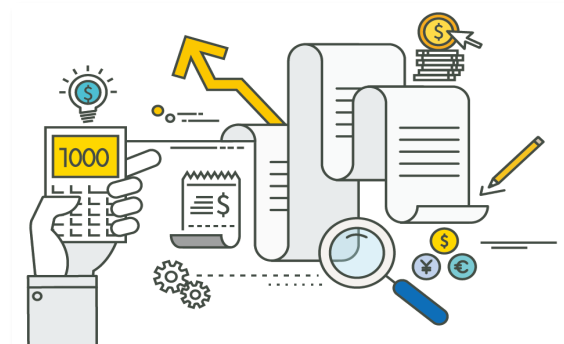
Их өгөгдөлд суурилсан мэдээллийн сан бүрдүүлэх, эрсдэлийг урьдчилан үнэлэх боломж бүрдүүлэх рэгтек болон сүлтекийн судалгааг хийж байна.

Салбарын тойм, сэтгүүл, тоон мэдээлэл, судалгааны ажлыг СЗХ-ны цахим хуудас (www.frc.mn), цахим шуудан (rsa@frc.mn) болон 51-261106 утсаар холбогдон авах боломжтой.

КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛ, КОМПЛАЙНС

СЗХ–ны 2021 оны 45 дугаар тогтоолоор ХК–ийн хувьцаа эзэмшигчдийн хурлын зар хүргэх журам” –д нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, хувьцаа эзэмшигчдийн хурлыг цахимаар зохион байгуулах зохицуулалтыг тусган батлуулж, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлээ.

“Компанийн засаглалын кодексыг хэрэгжүүлэх хөтөлбөр”–ийн гарын авлагын төсөл, тусгай зөвшөөрөлтэй этгээдийн комплайнсын хөтөлбөр боловсруулах гарын авлагыг боловсруулан СЗХ–ны цахим хуудсанд байршуулсан.

“Компанийн засаглалын кодексыг хэрэгжүүлэх хөтөлбөр”–т бодлогын баримт бичиг, дүрмийн төслийн загварыг боловсруулан СЗХ–ны цахим хуудсанд байршуулсан.

Компанийн засаглал, комплайнсын хяналтын чиглэлээр тус бүр 1 судалгааг хийж байна. Зохицуулах чиг үүрэг бүхий байгууллагын засаглалын талаарх судалгааг хийж, гарын авлагын төсөл боловсруулан, хэвлэлтэд өгөхөд бэлэн болгоод байна.

МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИ

Мэдээллийн аюулгүй байдал, аудитаар өгөгдсөн зөвлөмжүүдээс сүлжээний аюулгүй байдлын 6, камер, дотуур холбоо, кабель шугамын аюулгүй байдлын 5, аюулгүй байдлын 15, нийт 26 зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн.

Дотоод болон гадаад сүлжээ болох WAN сүлжээний зохион байгуулалтыг хийн үндсэн сүлжээ тасрахад нөөц сүлжээнд автоматаар шилжих боломжтой болсон.

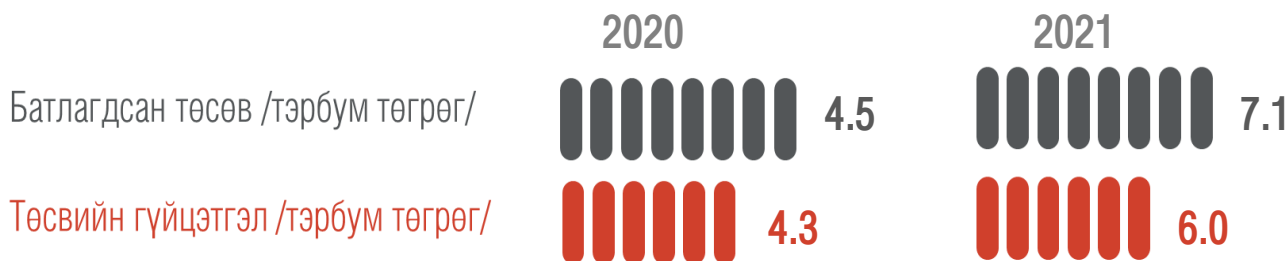
www.data.frc.mn системийг гүйцэтгүүлж, энэхүү системээр дамжуулж ХУР системээс 6-н үйлчилгээг тоон гарын үсэг хэрэглэн авч үйл ажиллагаандаа ашигладаг болоод байна.

СЗХ-ны нэгдсэн цахим системийн дэд хэсэг болох тусгай зөвшөөрлийн цахим системд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн талаарх мэдээллийг бүрэн оруулж, бүртгэлжүүлсэн.

Үйл ажиллагааг цахимжуулах ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэн өргөдөл, хүсэлт, СЗХ-ны бүхий л төрлийн үйлчилгээг цахимаар авах, цар тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаалан шаардлагатай тохиолдолд албан хаагчид онлайнаар ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэн ажиллалаа.

ТӨСӨВ, САНХҮҮ

2021 онд 6,081.6 сая төгрөгийн төсөвтэйгөөр үйл ажиллагаагаа явуулж, үүний 69.6 хувийг улсын төсвийн санхүүжилтийн эх үүсвэрээр, 30.4 хувийг үндсэн үйл ажиллагааны орлого буюу зохицуулалт үйлчилгээний хураамжийн орлогын эх үүсвэрээр тус тус санхүүжүүлснээр СЗХ-ны үйл ажиллагааг жигд тогтмол тасралтгүй хэвийн явуулах санхүүгийн нөөцөөр хангаж ажилласан. Тайлант хугацаанд зохицуулалт үйлчилгээний орлого 3.2 тэрбум төгрөг төвлөрснөөс 39.5 хувь буюу 1,289.0 сая төгрөгийг ББСБ-ын салбараас, 36.2 хувь буюу 1,179.5 сая төгрөгийг даатгалын салбараас, 21.6 хувь буюу 704.3 сая төгрөгийг үнэт цаасны салбараас, 1.03 хувь буюу 33.6 сая төгрөгийг ХЗХ-ны салбараас, 1.5 хувь буюу 49.5 сая төгрөгийг ҮХХЗҮЭЗ-ын салбараас тус тус бүрдүүлжээ. Улсын төсөвт тэмдэгтийн хураамжийн орлого 54.8 сая төгрөг, торгуулийн орлого 224.9 сая төгрөгийг тус тус төвлөрүүллээ.

Зураг 12. Нийт зардал /хувиар/

ОЛОЛТ, АМЖИЛТ

Биржийн бус зах
зээлийн арилжаа
эхэллээ

Сэндбоксыг
нэвтрүүлээ

2021

Ногоон бондын
эрх зүйн орчин
бүрдлээ

Виртуал
хөрөнгийн үйлчилгээ
үзүүлэгчийн
тухай хууль батлагдлаа

Даатгалын
компаниудыг мэргэжлийн
хөрөнгө оруулагч хэлбэрээр
хөрөнгө оруулах
зохицуулалтыг
хийлээ

Хөрөнгийн зах
зээлд анх удаа хамтын сан
болон зээлээр баталгаажсан
үнэт цаас, дижитал
бонд нээлттэй
арилжаалагдлаа

© САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО

 Засгийн газрын IV байр, Бага тойруу-3,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот,
Монгол Улс 15160

 976-51264444

 press@frc.mn

 www.frc.mn

 Санхүүгийн зохицуулах хороо

 [@FRC_of_Mongolia](https://twitter.com/FRC_of_Mongolia)